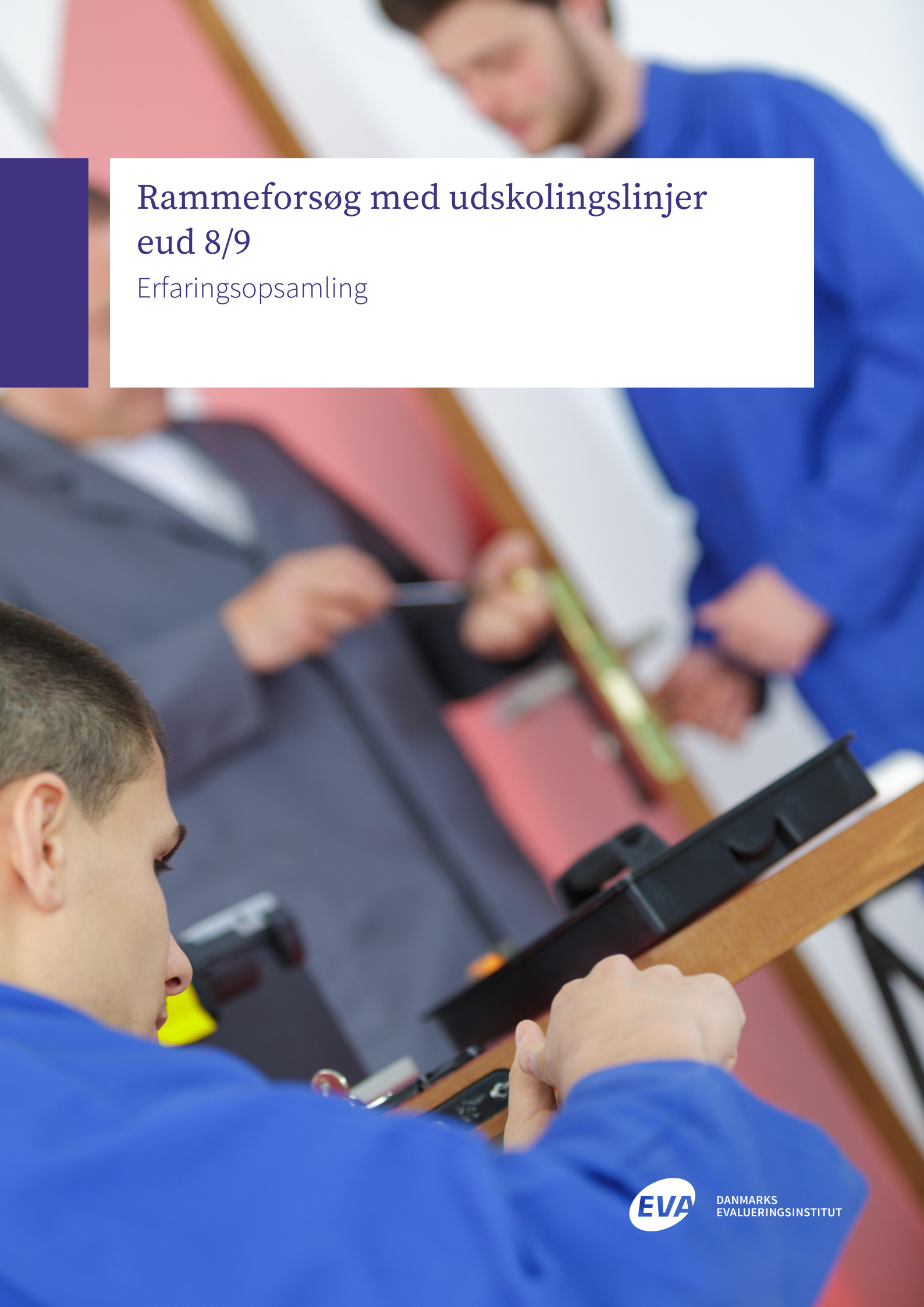

The background of the page is a photograph of students in a workshop or classroom setting. In the foreground, a young man in a blue shirt is focused on a task, possibly using a tool on a wooden surface. In the background, other students are visible, some working on projects. The overall atmosphere is one of active learning and hands-on experience.

Rammeforsøg med udskolingslinjer eud 8/9

Erfaringsopsamling

INDHOLD

Rammeforsøg med udskolingslinjer eud 8/9

1	Resumé	5
2	Indledning	11
2.1	Om rammeforsøget	11
2.2	Formålet med erfaringsopsamlingen	12
3	Elevgrundlaget	13
3.1	Elevgrundlagets udvikling i forsøgsperioden	13
3.2	Visitering til og opstart i eud 8/9	14
4	Elevernes udbytte af eud 8/9	17
4.1	Elevernes trivsel og motivation	17
4.2	Elevernes faglige progression og læring	20
4.3	Elevernes deltagelse og gennemførsel	25
4.4	Elevernes overgang til ungdomsuddannelse	26
5	Organisering og tilrettelæggelse af eud 8/9	29
5.1	Organisering af eud 8/9-udskolingslinjerne	29
5.2	Ledelse og samarbejde	29
5.3	Tilrettelæggelse af undervisningen	30

Appendiks A – Litteraturliste	34
Appendiks B – Metode og datagrundlag	35
Appendiks C – Rammer for eud 8/9	38

1 Resumé

Med eud-aftalen Fra folkeskole til faglært fra november 2018 blev det aftalt, at der skulle gennemføres *”et rammeforsøg efter folkeskolelovens § 55 med etablering af udskolingslinjer vedrørende eud 8/9, hvor eleverne i 8. og 9. klasse modtager undervisning i en reduceret fagrække (dansk, matematik, engelsk og fysik/kemi) i folkeskolen og undervisning i praksisorienterede fag (valgfag) på erhvervsskolen.”* Forsøgene har til formål at afprøve, om en organisering af undervisningen, der målrettet sigter mod, at eleverne fortsætter i en erhvervsuddannelse, får flere elever til at gennemføre 9. klasse og søge optagelse på en erhvervsuddannelse. Der er tilknyttet mulighed for, at de godkendte kommuner kan søge om tilskud til dækning af udgifter til undervisning på erhvervsskolen.

Denne rapport samler op på erfaringerne fra rammeforsøg med udskolingslinjer eud 8/9 (herefter: eud 8/9). Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har udarbejdet rapporten på vegne af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK). Forsøgene gennemføres i skoleårene 2020/2021 – 2022/2023. Rapporten bygger på erfaringer til og med juni 2022.

Erfaringsopsamlingen belyser følgende:

- Hvilken betydning eud 8/9 har for elevernes læring, deltagelse i og gennemførelse af 9. klasse og søgning til erhvervsuddannelser?
- Hvordan eleverne oplever, at undervisningen på eud 8/9 har betydning for deres motivation, trivsel og læring, sammenlignet med da de gik i en almindelig klasse?
- Hvordan kommuner og skoler har organiseret eud 8/9 og tilrettelagt undervisningen med fokus på denne gruppe elevers faglige udbytte, motivation og trivsel?

Rapporten henvender sig primært til beslutningstagere og skoleledere på grundskole- og erhvervsuddannelsesområdet.

Datagrundlaget

Erfaringsopsamlingen bygger på en kombination af kvantitative og kvalitative datakilder, der inddrager perspektiver fra en række forskellige aktører, herunder ledelse, folkeskolelærere/pædagoger, og elever. Overordnet består datagrundlaget for den samlede erfaringsopsamling af følgende elementer:

- Kvalitative interview med kommunale projektledere for de lokale forsøg
- Kvalitative interview med elever
- Kvalitative interview med folkeskolelærere/pædagoger (herefter: folkeskolelærerne)
- Kvalitative interview med repræsentanter fra erhvervsskolerne (uddannelsesledere/faglærere)

- Elevdata (starttidspunkt, køn, alder, fravær, karakterer mv.)
- Dokumentanalyse (ansøgninger, godkendelsesbreve, kommunerapporter mv.).

De enkelte elementer beskrives nærmere i appendiks B om datagrundlag og metode.

Resultater

Erfaringsopsamlingen viser, at eud 8/9 kan medvirke til, at elever, som før har haft svært ved at fastholde motivationen i et almindeligt skoletilbud, gennemfører folkeskolen med et resultat, som giver dem adgang til at starte på en erhvervsuddannelse.

Erfaringsopsamlingens resultaterne skal ses i lyset af, at rammeforsøgene kun er afprøvet i tre kommuner (fire skoler), og at der inden for de deltagende kommuner og skoler er variationer ift. lokale forhold, organisering og tilrettelæggelse. Erfaringerne fra disse kommuner kan derfor ikke nødvendigvis overføres en-til-en til andre kommuner og skoler.

En elevgruppe præget af dårlige skoleerfaringer og lav faglighed

Ifølge skolernes indrapporteringer har i alt 101 elever været med i eud 8/9-forsøgene pr. juni 2022. 81 % af eleverne er drenge, og 19 % er piger.

Erfaringsopsamlingen viser, at de elever, som starter på eud 8/9, er kendetegnet ved meget lavt fagligt niveau, stort fravær i deres tidligere skolegang samt lav eller ingen motivation for at gå i skole. Folkeskolelærerne¹ peger blandt andet på, at flere af eleverne har meget dårlige skole- og lærererfaringer, som har udviklet sig til skolevægning. Blandt eleverne er der også eksempler på elever med funktionsnedsættelser såsom ordblindhed og/eller forskellige former for diagnoser og sociale udfordringer. Alle elever kommer dog fra et almindeligt folkeskoletilbud og falder således ind under målgruppen for forsøget.²

Eleverne oplever øget motivation, trivsel og læring

Et af formålene med eud 8/9 er at afprøve, om en ny organisering kan bidrage til at imødekomme de unges forskellige forudsætninger og motivation. Med forsøgene har kommunerne blandt andet haft et ønske om at tilrettelægge undervisning, som de unge oplevede som interessant, og dermed motivere dem til at deltage i undervisningen. Erfaringsopsamlingen viser, at eud 8/9 overordnet set lykkes hermed. Dette skyldes især følgende fire faktorer.

1. Bedre relationer til folkeskolelærere og klassekammerater giver eleverne lyst til at komme i skole

I forbindelse med overgangen til en eud 8/9-klasse får eleverne både nye folkeskolelærere og nye klassekammerater. Erfaringsopsamlingen peger på, at de interviewede elever oplever bedre relati-

1 Inkluderer og pædagoger

2 Målgruppen skal, jf. rammen for forsøget, være inden for folkeskolelovens § 9, stk. 4. Dvs., der er tale om elever, der har særligt behov for at opfylde undervisningspligten i undervisningsforløb, hvor praktisk og teoretisk indhold kombineres, netop fordi de typisk er udfordrede på motivation, fravær, faglighed mv.

oner til både folkeskolelærere og klassekammerater i eud 8/9-klasserne, sammenlignet med i deres tidligere skoleforløb. Dette hænger, ifølge de interviewede elever, blandt andet sammen med, at lærergruppen har bedre indsigt i og motivation for arbejdet med målgruppen, samt at der er tale om en elevgruppe, der er mere homogen. Eleverne oplever således i eud 8/9-klasserne i højere grad at blive set og forstået af både folkeskolelærere og klassekammerater. Dette bidrager til, at eleverne er mere motiverede for at komme i skole, end de tidligere var. Samtidig er det de interviewede elevernes oplevelse, at de bedre lærerrelationer også bidrager til bedre læring, da folkeskolelærerne, ifølge eleverne, er bedre til at lytte til eleverne og tage højde for elevernes behov i tilrettelæggelsen af undervisningen.

2. Bedre normering betyder, at elever får mere hjælp i undervisningen

De interviewede elever vurderer, at en bedre normering med færre elever i klasserne og flere folkeskolelærere til stede bidrager til deres læring og motivation. Eleverne peger blandt andet på, at de har bedre muligheder for at få hjælp til det faglige, når de har brug for det. Dette står i skarp kontrast til elevernes tidligere oplevelser, hvor de ofte oplevede ikke at få den nødvendige hjælp. De interviewede elever oplever desuden, at folkeskolelærerne på eud 8/9 er bedre til at forklare det faglige indhold på nye og forskellige måder.

3. Reduceret fagrække giver tid til fordybelse og fleksibilitet

De interviewede elever og folkeskolelærere peger på, at den reducerede fagrække medvirker til, at eleverne oplever skoledagen mere overskuelig, fordi der er færre fag og færre eller ingen lektier at forholde sig til. Eleverne har således bedre mulighed for at fordybe sig i de fire fag, som de har. Samtidig giver den reducerede fagrække folkeskolelærerne en højere grad af fleksibilitet til at planlægge dagen efter elevernes behov og dagsform og herunder at tage hensyn til elevernes individuelle behov. Dette vurderer folkeskolelærerne er vigtigt for at motivere eleverne til at komme i skole og lære.

4. Praktiskorienteret undervisning bidrager til øget motivation og læring

Erfaringsopsamlingen peger endelig på, at undervisning i valgfag på erhvervsskolen og praktikforløb bidrager til elevernes motivation og læring. Dette sker på forskellige måder:

- For det første peger de interviewede elever på, at valgfag på erhvervsskolen og praktikforløbene opleves som tiltrængte skift fra undervisningen i de almene fag. Dermed fastholdes eleverne bedre i den almene undervisning, ved at de i højere grad modtager mere praksisrettet undervisning, hvilket både folkeskolelærere og elever vurderer er med til at motivere eleverne.
- For det andet oplever de interviewede elever, at de i højere grad kan se formålet med undervisningen i eud 8/9, dels fordi adgangskravet om at bestå dansk og matematik for at komme ind på en erhvervsuddannelse tydeliggøres for dem, og dels fordi de oplever at skulle bruge det, de lærer i de almene fag, i valfagene efterfølgende.

Elever oplever stor faglig progression

De interviewede elever oplever at lære mere i eud 8/9-klasserne sammenlignet med deres tidligere skoleforløb. Skolernes indrapporteringer viser ydermere, at størstedelen (89 %) af de 57 elever, som har taget folkeskolens afgangsprøve i dansk og matematik, har bestået både dansk og matematik med mindst 02. Det skal dog hertil bemærkes, at en del af eleverne mangler karakterer i nogle fag og/eller delprøver, og at langt fra alle elever i 9. klasse går op til den afsluttende afgangsprøve. Ovenstående resultater skal derfor ses i dette lys.

Både de interviewede folkeskolelærere og elever giver udtryk for en oplevelse af stor faglig progression hos eleverne efter start på eud 8/9. Lærerne påpeger dog samtidig, at eleverne fra start er fagligt bagud, og at mange elever har faglige huller fra deres tidligere skolegang, bl.a. pga. stort fravær. Folkeskolelærerne vurderer dermed, at der sker en faglig progression i forløbet, men at eleverne samlet set kun opnår et meget basalt niveau, sammenlignet med den gennemsnitlige udskolingselev. Skolernes indrapporteringer viser ligeledes, at elevernes karakterer ligger væsentligt under landsgennemsnittet. I gennemsnit opnår eud 8/9-eleverne et karaktersnit på 4,2 og 4,6 i hhv. dansk- og matematikafgangsprøverne. For 2020/2021 skoleåret lå det landsdækkende karaktergennemsnit på 8 i dansk og 7,7 i matematik.³

Både folkeskolelærere og de kommunale projektledere vurderer i forlængelse heraf, at indsatsen kommer sent i elevens skolegang, og at der kan være et stort potentiale i indsatser tidligere i elevens skoleforløb (fx allerede på mellemtrinnet).

Elevernes fravær nedbringes i eud 8/9, men er fortsat højt

Erfaringsopsamlingen viser, at både elever og folkeskolelærere vurderer, at eleverne i eud 8/9 har større fremmøde i eud 8/9-klasserne sammenlignet med deres tidligere skolegang. Elevernes gennemsnitlige fravær på omkring 10 % i både 8. og 9. klasse er dog fortsat væsentligt højere end landsgennemsnittet. I skoleåret 2020/21 var det gennemsnitlige fravær i alle folkeskolens 8. og 9. klasser på hhv. 5,8 % og 5,2 %.

Det skal dog bemærkes, at spredningen i fraværet er stor blandt eleverne i eud 8/9-klasserne, idet størstedelen af eleverne faktisk har en fraværspcent under gennemsnittet. Således er spredningen i fravær i 8. klasse mellem 0 % og 37 %, hvoraf medianen er på omkring 7 %, mens spredningen i 9. klasse er mellem 1 % og 71 %, hvoraf medianen er på omkring 8 %.

Hver anden elev har planer om at fortsætte på en erhvervsuddannelse

Erfaringsopsamlingen viser, at man med eud 8/9 lykkes med at få størstedelen af eleverne til at gennemføre folkeskolen og søge optagelse på en erhvervsuddannelse efter 9. klasse, og eud 8/9 lever således op til sit formål (se appendiks C). Skolernes registreringer viser blandt andet, at størstedelen (55 %) af de elever, som afslutter 9. klasse på eud 8/9, fortsætter eller har planer om at fortsætte på en erhvervsuddannelse. Derudover er 24 % af eleverne startet – eller har planer om at starte – i 10. klasse eller efterskole. De øvrige elever fordeler sig på arbejde (9 %), FGU (5 %) eller andet/ved ikke (7 %).

Det er en udbredt vurdering blandt de interviewede folkeskolelærere, at eud 8/9 bidrager til, at eleverne får lyst til at starte på en erhvervsuddannelse. Det skyldes blandt andet, at eleverne bliver afklaret igennem deres møde med forskellige fag i både valgfag og praktikforløbene, og at eleverne får nogle succesoplevelser og dermed får styrket troen på, at de kan begynde på og gennemføre en erhvervsuddannelse.

Det fremhæves dog også af de interviewede folkeskolelærere, at det ikke er alle elever, som har motivationen eller kompetencerne til at starte på en erhvervsuddannelse direkte efter 9. klasse. Af

3 Kilde: Uddannelsesstatistik (2022a) <https://uddannelsesstatistik.dk/Pages/Reports/1607.aspx>. Bemærk, at de landsdækkende karaktergennemsnittene er beregnet ud fra de gældende krav om vægtning af de enkelte delprøver, hvorimod karaktergennemsnittene for eud-8/9 eleverne beregnet som et simpelt gennemsnittene. Det skyldes, at det ikke altid har været muligt at identificere karakterne i de enkelte delprøver, hvis kommunen fx har indberettet én fælles karakter for faget.

den årsag er der eksempler på, at skolerne er begyndt i højere grad at vejlede eud 8/9-eleverne mod FGU. Dette kan fx være elever, som ud fra folkeskolelærernes vurdering er for skoletrætte til at kunne påbegynde en erhvervsuddannelse, eller som ikke har de faglige forudsætninger for at begynde på og gennemføre en ungdomsuddannelse.

Kommunerne har tilrettelagt eud 8/9 på lidt forskellige måder

Erfaringsopsamlingen viser, at eud 8/9 på tværs af skoler/kommuner i de store træk består af de samme elementer, men at elementer i tilrettelæggelsen varierer.

- *Klasseorganiseringen i den almene undervisning:* I nogle kommuner undervises eleverne i enten en eud 8. klasse eller en eud 9. klasse. I andre kommuner er 8. og 9. klasseeleverne samlet i én klasse, men modtager differentieret undervisning. Erfaringsopsamlingen viser, at lærernormeringen er den samme, uanset om klasserne undervises sammen eller ej, og at begge dele fungerer godt.
- *Tilrettelæggelse af undervisningen i valgfag på erhvervsskolen:* I to af kommunerne deltager elever i valgfag på en erhvervsskole to dage om ugen. I den tredje kommune undervises der i almene fag om formiddagen og valgfag på erhvervsskolen om eftermiddagen, hvilket er muligt pga. kort afstand mellem folkeskolen og erhvervsskolen. I nogle kommuner undervises eleverne som klasse i valgfagene, mens eleverne i andre kommuner har mulighed for at vælge sig ind på en fifte af udbudte valgfag. Erfaringerne er, at det fungerer bedst, når eleverne holdes samlet.
- *Praktikforløbenes tilrettelæggelse:* Alle kommuner arbejder med, at deres elever kan komme i praktikforløb. I nogle kommuner er de obligatoriske, mens det i andre kommuner tilrettelægges med udgangspunkt i den enkelte elevs behov. Der er ligeledes stor variation i antallet af – og længden på forløbene. Erfaringerne er, at den fleksible tilrettelæggelse af praktikforløb fungerer godt, da det gør det muligt at imødekomme de forskellige elevernes individuelle behov for praktik.

Opmærksomhedspunkter ift. visitation og organisering

Erfaringsopsamlingen peger på, at kommunernes visitation til og tilrettelæggelse af eud 8/9 kan have betydning for brugen af og/eller elevernes udbytte af undervisningen. Særligt følgende tre opmærksomhedspunkter baseret på kommunernes foreløbige erfaringer er værd af fremhæve:

- **Eud 8/9 egner sig ikke til elever med mange udfordringer:** Erfaringsopsamlingen viser, at eud 8/9 til en vis grad kan inkludere folkeskoleelever med mange svære udfordringer (fx diagnoser, misbrug eller lign.). Det er dog vigtigt, at man som kommune er opmærksom på, at denne gruppe elever ikke skal udgøre for stor en del af elevgruppen, da for mange af disse elever ikke kan rummes med de eksisterende lærerressourcer på eud 8/9.
- **Økonomiske forhold kan have betydning for visitering til indsatsen:** Det er vigtigt at være opmærksom på, at kommunernes forskellige budgettildelingsmodeller kan have betydning for skoleledernes motivation for at visitere elever til eud 8/9-klasser på en anden skole. I

nogle kommuner er bevillingen knyttet til de enkelte elever, og det kan derfor være en økonomisk ulempe at visitere eleven væk fra skolen. I andre kommuner er der ikke denne udfordring, da bevillingen i mindre grad følger den enkelte elev.

- **Deltagelse af folkeskolelærere i valgfagene på erhvervsskolen bidrager til ro og faglig synergi mellem almindelig fag og valgfag:** Det fungerer godt, når en folkeskolelærer fra folkeskolen har mulighed for at deltage i undervisningen på erhvervsskolen som medunderviser. Erfaringerne er blandt andet, at folkeskolelæreren kan assistere faglæreren med at holde ro og hjælpe eleverne i valgfags undervisningen, hvilket frigiver tid til, at faglæreren kan fokusere på valgfagernes indhold. Det er ligeledes erfaringen, at en deltagende folkeskolelærer kan være med til at styrke synergien mellem den almene undervisning og undervisningen i valgfag på erhvervsskolen, fx ved at inddrage eksempler fra valgfagsundervisningen i den almene undervisning eller omvendt.

2 Indledning

Det er en politisk målsætning, at flere unge skal vælge en erhvervsuddannelse, og det overordnede formål med rammeforsøget med eud 8/9 er at give eleverne et større kendskab til erhvervsuddannelserne og en fortrolighed med erhvervsskolernes faciliteter og faglærere.

Erfaringsopsamlingen er udarbejdet af Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) på opdrag fra Styrelsen for Undervisning og kvalitet (STUK).

2.1 Om rammeforsøget

Konkret skal rammeforsøget afprøve, om en organisering af undervisningen i udskolingen, der målrettet sigter mod, at eleverne fortsætter i en erhvervsuddannelse, får flere elever til at gennemføre 9. klasse og søge optagelse på en erhvervsuddannelse.

Tre kommuner deltager i rammeforsøget i skoleårene 2020/21, 2021/22 og 2022/23, og der er oprettet eud 8/9-udskolingslinjer på fire skoler. STUK forventer, at mellem 100 og 150 elever vil have været en del af rammeforsøget fra skoleåret 2020/21 til afslutningen af rammeforsøget ved afslutningen af skoleåret 2022/23.

Rammerne for eud 8/9

Rammeforsøget afprøver en ordning efter folkeskolelovens § 9, stk. 4, der indebærer et udskolingsforløb i 8. og 9. klasse, hvor der undervises i en reduceret fagrække, som omfatter fagene dansk, matematik, engelsk og fysik/kemi i folkeskolen. Derudover modtager eleverne undervisning i praksisorienterede valgfag på en erhvervsskole. Der kan også indgå øvrige elementer (fx introduktionskurser, brobygning, virksomhedsbesøg mv.).

Eud 8/9-klasserne etableres på én eller flere af kommunens folkeskoler og kan tilbydes til relevante elever fra alle kommunens skoler. Kommunalbestyrelsen indgår en overenskomst med en erhvervsskole, som herefter kan udbyde valgfagsundervisningen til eleverne på eud 8/9. Der er tilknyttet mulighed for, at de godkendte kommuner kan søge om tilskud til dækning af udgifter til undervisning på erhvervsskolen.

Målgruppen for forsøget er elever, der kan være i risiko for ikke at gennemføre 9. klasse og for ikke at påbegynde eller gennemføre en ungdomsuddannelse. Det kan eksempelvis være elever, der har gavn af praksisorienteret undervisning, eller elever, som mangler motivation i undervisningen.

Eud 8/9 er et frivilligt tilbud, der tilbydes til elever, for hvem det vurderes at være det mest relevante tilbud. Eleverne starter efter accept fra den kommunale ungeindsats (KUI), forældre og eleven selv. Eleven kan til enhver tid vælge at vende tilbage til den almindelige undervisning.

Den reducerede fagrække indebærer, at eud 8/9-eleverne ikke umiddelbart kan opfylde kravet om at have bestået folkeskolens afgangseksamen for at få direkte adgang til ungdomsuddannelse. En elev, der er uddannelsesparat, vil kunne opfylde adgangskravene til eud ved en samtale på erhvervsskolen suppleret med en centralt stillet prøve. Den centralt stillede prøve udelades, hvis eleven har opnået mindst 2 ved 9.-klasseprøverne i dansk og matematik.

Rammerne for forsøget fremgår mere detaljeret af appendiks C.

2.2 Formålet med erfaringsopsamlingen

Formålet med erfaringsopsamlingen er at belyse betydningen af eud 8/9 for elevernes læring, motivation, trivsel, gennemførelse og overgang til erhvervsuddannelse.

Erfaringerne skal desuden bruges i det nationale, kommunale og lokale arbejde med at understøtte, at flere unge starter på og gennemfører en erhvervsuddannelse.

2.2.1 Undersøgelsesspørgsmål

Erfaringsopsamlingen vil besvare følgende tre undersøgelsesspørgsmål:

- Hvilken betydning eud 8/9 har for elevernes læring, deltagelse i og gennemførelse af 9. klasse og søgning til erhvervsuddannelser?
- Hvordan eleverne oplever, at undervisningen på eud 8/9 har betydning for deres motivation, trivsel og læring, sammenlignet med da de gik i en almindelig klasse?
- Hvordan kommuner og skoler har organiseret eud 8/9 og tilrettelagt undervisningen med fokus på denne gruppe elevers faglige udbytte, motivation og trivsel?

2.2.2 Afgrænsning

Rammeforsøgene afprøves i skoleårene 2020/2021 – 2022/2023. Erfaringsopsamlingen vil kun samle op på erfaringerne fra de første to skoleår – dvs. 2020/2021 – 2021/2022. Erfaringer fra sidste skoleår indgår således ikke i erfaringsopsamlingen. Erfaringsopsamlingen vil ligeledes ikke forholde sig til elevernes fastholdelse på – og gennemførelse af – en erhvervsuddannelse efter eud 8/9.

Erfaringsopsamlingens resultaterne skal desuden ses i lyset af, at rammeforsøgene kun er afprøvet i tre kommuner (fire skoler), og at der inden for de deltagende kommuner og skoler er variationer ift. lokale forhold, organisering og tilrettelæggelse. Erfaringerne fra disse kommuner kan derfor ikke nødvendigvis overføres en-til-en til andre kommuner og skoler.

3 Elevgrundlaget

Dette kapitel beskriver elevgrundlaget på eud 8/9, herunder antal og kendetegn. Kapitlet beskriver også kommunernes praksis ift. visitering til eud 8/9-klasserne og de foreløbige erfaringer ift. målgruppe.

Kapitlets pointer bygger på kvalitative interview med projektledere, folkeskolelærere, faglærere og elever fra de tre deltagende kommuner. Derudover indgår der kvantitative data vedr. eleverne på eud 8/9. De kvantitative data bygger på registreringer indrapporteret af de deltagende kommuner.

3.1 Elevgrundlagets udvikling i forsøgsperioden

Det fremgår af skolernes registreringer, at i **alt 101 elever** har været involveret i eud 8/9 i perioden august 2020 – juni 2022. Tabel 3.1 viser antallet af elever i hhv. 8. og 9. klasse på eud 8/9 i hhv. 2020/2021 og 2021/2022 på tværs af de tre kommuner.

TABEL 3.1

Antal af elever på eud 8/9

Klassetrin/skoleår	2020/2021	2021/2022
Antal elever i 8. klasse	29 nye elever	36 nye elever
Antal elever i 9. klasse	16 nye elever	20 nye elever + 26 elever, som overgik fra 8. klasse
I alt	45 elever	82 elever

Kilde: Skolernes registreringer, Danmarks Evalueringsinstitut 2022.

Note: Bemærk, at tabellen inkluderer gengangere i form af elever, der startede i 8. klasse i 2020/2021 og derefter overgik til 9. klasse i 2021/2022. I alt 101 unikke individer har været involveret i forsøget på tværs af begge skoleår.

Tabellen viser, at der i forsøgenes første skoleår (2020/2021) startede i alt 45 elever op i eud 8/9 klasserne. 29 af dem startede i 8. klasse, mens 16 af dem startede i 9. klasse. I forsøgenes andet skoleår (2021/2022) gik i alt 82 elever på eud 8/9. 36 elever startede i 8. klasse, og 20 nye elever startede i 9. klasse. Sammenlagt med de 26 elever, som overgik fra 8. til 9. klasse i dette skoleår, gik der i alt 46 elever i 9. klasse.

I en af kommunerne inkluderede de kun 8. classes elever i forsøgets første år. I de to andre kommuner indgik der både 8. og 9. classes elever i begge skoleår. I en af kommunerne har de desuden besluttet, at de ikke vil optage elever i 8. klasse i skoleåret 2022/2023. Baggrunden for denne beslutning er, at de ikke ønsker at igangsætte klasser, som måske ikke får mulighed for at fortsætte i 9.

klasse med reduceret fagrække på grund af forsøgets afslutning i sommeren 2023. I de andre kommuner anerkender de denne udfordring, men oplever, at der er et så stort kommunalt politisk ønske om at fortsætte ordningen i én eller anden form, at de fortsætter optaget af 8. klasseselever i forsøgets sidste år.

3.2 Visitering til og opstart i eud 8/9

Visitering af elever til eud 8/9 foregår ifølge projektledere og folkeskolelærerne, ved at folkeskolelærere, skoleledere eller uddannelsesvejleder identificerer elever, som kunne have et udbytte af et skift til en eud 8/9-klasse, jf. rammeforsøgets definition af rammeforsøgets målgruppe, og indkalder elev og dennes forældre til en snak om muligheden for et skift. I nogle kommuner er der tydeligt definerede kriterier for, hvilke elever der kan indgå i eud 8/9-klasserne (fx højt fravær og tegn på skoletræthed). I andre kommuner er der udelukkende tale om en individuel vurdering fra folkeskolelærere, skoleleder eller vejleders side.

3.2.1 Elevgruppens kendetegn

Målgruppen for rammeforsøget er unge med særligt behov, der er i risiko for ikke at påbegynde eller gennemføre en ungdomsuddannelse, fx praktisk orienterede elever, som mangler motivation i undervisningen, jf. folkeskolelovens § 9, stk. 4.

Erfaringsopsamlingen viser, at elever, som får tilbudt at starte på eud-8/9 klasserne, overordnet set falder ind under denne definition. Dvs. unge med særligt behov, der har stort frafald og lav motivation for deltagelse i undervisningen i det almindelige skoletilbud. Blandt de elever, som visiteres til eud 8/9, er der dog også enkelte elever med funktionsnedsættelser såsom ordblindhed og elever med sociale udfordringer eller diagnoser. Der er stor forskel på, hvor udbredt sidstnævnte gruppe elever er i de enkelte kommuner.

Erfaringsopsamlingen viser, at størstedelen af de elever, som starter på eud 8/9, er drenge. Ud af de 101 elever, som indtil videre er med i eud 8/9-klasserne, er 81 % drenge, og 19 % piger. Variationen på tværs af de tre kommuner er mellem hhv. 11 % og 26 % piger.

De interviewede elever fortæller selv, at de, før start i eud 8/9-klasserne, var skoletrætte og manglede motivationen for undervisningen. Dette skyldtes blandt andet, at de oplevede, at de ikke fik den nødvendige hjælp fra deres folkeskolelærere, og at undervisningen var meningsløs og uinteressant. Den manglende hjælp betød, ifølge eleverne, at de oplevede at spille tiden og derfor ofte blev væk fra skole. I citatet herunder fortæller en elev om sine tidligere skoleerfaringer, og hvordan især den manglende hjælp fra hans lærer betød, at han mistede motivationen for undervisningen. Et billede, som går igen blandt flere af de interviewede elever i erfaringsopsamlingen.

Jeg kedede mig. Kunne ikke rigtig se meningen med skolen og gad heller ikke rigtig møde op. Så ville jeg hellere være derhjemme og lave noget, der interesserede mig. (...) Vennerne var fine nok. Men timerne, det var bare kedeligt. (...) Man fik heller ikke den bedste hjælp, når man havde brug for det. Der var kun én lærer til en hel klasse, og når man hele tiden skulle have hjælp, så skulle man sidde og vente. Hvis jeg sad og ventede for længe på hjælp, så gav jeg op til sidst. Så sad jeg bare og lavede ingenting.

Elev, 16 år, eud 9

Dårlige lærerrelationer er ligeledes noget, som kendetegner eleverne i eud 8/9-klasserne. De interviewede elever fortæller blandt andet, at de oplevede, at deres tidligere folkeskolelærere hverken

forstod dem eller interesserede sig for dem, og at lærerne ikke imødekom eller anerkendte elevernes udfordringer og behov. Der var i stedet en oplevelse af, at folkeskolelærerne kun havde fokus på de dygtige elever i klassen.

Endelig viser erfaringsopsamlingen, at der er tale om en elevgruppe, som har et stort behov for variation og bevægelse i løbet af dagen for at kunne holde motivationen. Flere af de interviewede elever fortæller blandt andet, at de deres tidligere klasse kæmpede med motivationen, når de skulle koncentrere sig i lange perioder af gangen – og særligt efter frokost.

3.2.2 Eud 8/9 kan ikke rumme for mange elever med svære udfordringer

I alle tre kommuner er der eksempler på, at de har valgt at inkludere elever, som udover manglende motivation for skoleundervisningen har en række øvrige udfordringer (fx ordblindhed, diagnoser, misbrug mv.). Ifølge projektlederne skyldes det blandt andet, at skolerne ikke har haft et bedre tilbud til de pågældende elever i kommunen. Derudover var der i forsøgets første skoleår en tendens til, at de fra kommunal side var mere inkluderende, ift. hvilke elever der kunne visiteres til eud 8/9, da de ønskede at opnå en vis volumen i klasserne.

Erfaringerne er, at eud 8/9 godt kan rumme enkelte elever med svære udfordringer, men at antallet af denne type elever i hver klasse ikke må være for stort. Dels er det folkeskolelærerne og projektledernes vurdering, at eud 8/9 ikke er det rette tilbud til elever, hvis tidligere fravær og manglende læring ikke bunder i manglende motivation, men derimod andre personlige eller sociale problemer, som kræver andet og mere, end hvad eud 8/9-klasserne kan tilbyde. Dels er oplevelsen, at der ikke er de nødvendige rammer og lærerressourcer til at kunne understøtte denne gruppe elever i tilstrækkelig grad, og at det kan gå ud over de øvrige elevers udbytte.

Kriterierne for, hvilke elever der kan indgå, er i nogle kommuner blevet indskærpet på baggrund af ovenstående erfaringer, så de i forsøgets andet år i højere grad afspejler den målgruppe, som er tiltænkt eud 8/9, jf. rammeforsøgets målgruppe.

3.2.3 Elever og forældrene tager generelt godt imod tilbuddet om eud 8/9

Erfaringen fra forsøgenes første par år er, at elever og deres forældre generelt er positivt indstillede over for tilbuddet om eud 8/9. De interviewede elever fortæller, at de var glade for at få tilbuddet, fordi de på daværende tilbud ikke trivedes fagligt og/eller socialt i deres tidligere klasse. Eleverne var især positive over for udsigten til undervisning i færre fag samt muligheden for undervisning på en erhvervsskole og mere praktik. Både eleverne og deres forældre har som oftest haft få eller ingen bekymringer ved skiftet, da de, ifølge elever og folkeskolelærere, godt ved, at gymnasiet ikke er den rette uddannelse for eleven.

I starten af forsøgsperioden var der, ifølge de interviewede folkeskolelærere, enkelte forældre, som havde betænkeligheder ved eud 8/9. Betænkelighederne gik oftest på, at de ikke ønskede, at deres børn skulle indgå i et "forsøg" og at de var bange for, at den reducerede fagrække ville have negative konsekvenser for deres børns muligheder i fremtiden. Antallet af forældre med denne type bekymringer er dog blevet færre, i takt med at eud 8/9-klasserne er blevet implementeret, og der er kommet flere erfaringer fra klasserne.

3.2.4 Skolernes økonomi kan være en barriere for at tilbyde elever eud 8/9

Projektlederne peger på, at der kan være økonomiske barrierer i forhold til at tilbyde eud 8/9 til elever. Dette varierer på tværs af kommuner, afhængigt af hvilken budgettildelingsmodel de gør brug af i den pågældende kommune. I kommuner, hvor en stor del af budgetbevillingen er knyttet til den enkelte elev, kan det være et stort økonomisk tab for en skole at visitere elever til eud 8/9, hvis tilbuddet er forankret på en anden skole. I disse kommuner har skolernes ledelse således haft et økonomisk incitament for at beholde eleverne i deres oprindelige klasser i stedet for at visitere dem til en anden skole. Projektlederne vurderer derfor, at skolerne i disse kommuner har været mindre tilbøjelige til at gøre brug af tilbuddet.

3.2.5 Overgang til ny klasse er generelt uproblematisk

Både de interviewede elever og folkeskolelærere vurderer, at der ikke er nogen umiddelbare udfordringer forbundet med, at eleverne skal skifte klasse – og i nogle tilfælde skole. Tværtimod er vurderingen, at eleverne ofte selv har et ønske om at skifte pga. dårlig trivsel i tidligere klasser. Der er i forsøgets to første år kun enkelte eksempler på, at elever har ønsket at blive flyttet tilbage til deres oprindelige klasse. I disse tilfælde skyldtes skiftet for det meste, at eleven var for fagligt stærk til eud 8/9-klassen.

3.2.6 Folkeskolelærerne har stort fokus på at skabe en god klassekultur

Erfaringsopsamlingen viser, at folkeskolelærerne har fokus på at skabe gode rammer for en fælles, velfungerende klassekultur blandt eud 8/9-eleverne. De interviewede lærere fortæller, at de blandt andet har fokus på at italesætte fælles spilleregler og styrke fællesskabet gennem sociale aktiviteter eller fælles arbejdstøj med ”eud 8/9”-logo.

I en kommune har eud 8/9-lærerne besluttet, at eleven skal underskrive en ”kontrakt” forud for start i eud 8/9-klassen. I denne kontrakt beskrives det, hvad skolen forventer af eleven (fx ”at du møder undervisningsparat til tiden”, ”at du generelt er mødestabil”, ”at du altid giver besked, når du er syg/fraværende” mv.), samt hvad eleven kan forvente af eud-klassen (fx ”et tilbud og en eud-klasse, hvor vi tager udgangspunkt i den enkelte elev, og hjælper og støtter dig bedst muligt”, ”tydelige rammer” mv.). Kontrakten beskriver også, hvad der sker, hvis eleven ikke indfrier forventningerne. Erfaringerne fra denne kommune er, at kontrakten medvirker til en tydelig forventningsafstemning, og at den kan bruges som udgangspunkt for samtaler med eleven, såfremt eleven ikke lever op til kravene i kontrakten (fx ved fravær).

4 Elevernes udbytte af eud 8/9

Dette kapitel belyser elevernes udbytte af udskolingslinjerne ift. deres motivation, trivsel, faglige progression, deltagelse, gennemførsel og planer for videre uddannelse.

Kapitlets pointer bygger på kvalitative interview med projektledere, folkeskolelærere og elever fra de tre deltagende kommuner. Derudover indgår der data vedr. elevernes karakterer, fravær, gennemførsel mv. De kvantitative data bygger på registreringer indrapporteret af de deltagende kommuner.

4.1 Elevernes trivsel og motivation

Et af formålene med eud 8/9 er at afprøve, om det via den nye organisering er muligt at imødekomme de unges forskellige forudsætninger og motivation. Erfaringsopsamlingen viser, at dette i høj grad lykkes.

Eleverne i eud 8/9 vurderer, at de trives bedre i eud 8/9-klasserne sammenlignet med deres tidligere skolegang, hvilket også giver dem øget motivation for at komme i skole og deltage i undervisningen. Elever og folkeskolelærere peger især på fire forhold, der medvirker til øget trivsel og motivation:

- Bedre relationer til folkeskolelærere og klassekammerater.
- Undervisningens formål er tydeligt italesat.
- Færre fag giver mere fleksibilitet til individuel hensynstagen i undervisningen.
- Skift mellem undervisning i almene fag og fag på erhvervsskolen opleves som tiltrængt variation i dagen/ugen.

4.1.1 Bedre relationer skaber bedre trivsel og motivation

De bedre folkeskolelærerrelationer handler om, at eleverne føler sig set og anerkendt af lærerne og generelt har tillid til, at de vil dem det godt. Dette er ofte i kontrast til elevernes erfaringer med deres lærere i deres tidligere skoleforløb, hvor de ofte er blevet sendt uden for døren, på kontoret eller ikke har fået den nødvendige hjælp i undervisningen. De interviewede elever i eud 8/9-klasserne oplever blandt andet, at folkeskolelærerne er mere interesserede i den enkelte elev, fx ved at folkeskolelæreren spørger ind til elevens weekend, eller at folkeskolelæreren hjælper eleven med personlige udfordringer. En elev siger fx:

Man ser lærerne lidt som venner. Man stoler lidt mere på lærerne her, end man gør på en normal folkeskole. På en normal skole, hvis man siger til en lærer, at man har købt en knallert, så siger de: ”Den er vel ikke ulovlig?”. Her kan man mere snakke med lærerne. De kan også tage noget sjov. Og man stoler på dem.

Elev, 14 år, eud 8

Samtidig fortæller de interviewede elever, at de oplever et bedre sammenhold eleverne imellem i eud 8/9-klassen sammenlignet med tidligere klasser. Det skyldes især, at eleverne oplever at have mere til fælles med de andre elever i eud 8/9-klassen, både rent fagligt, at de er mere på samme niveau, og ift. flere fælles fritidsinteresser. Før oplevede flere af eleverne, at de havde mindre tilfælles med deres klassekammerater, og at de var fagligt bagud ift. de andre elever i klassen. En elev fortæller fx:

Vi har det godt og hygger os. Det er anderledes, end da jeg gik i 7. klasse. De var alle sammen computer- og fodboldnørder. Her er vi mere ens og er bonderøve. Vi har samme interesser. Vi går op i knallerter og biler. Det er lettere at komme afsted.

Elev, 15 år, eud 8

Som eleven fortæller i ovenstående citat, gør det, at eleverne har mere til fælles og hygger sig mere, når de er i skole, at eleverne også er mere motiverede for at komme i skolen – det bliver lettere at komme ud af døren og afsted i skole.

4.1.2 Elever motiveres af at kunne se formålet med undervisningen

De interviewede elever oplever ikke nødvendigvis undervisningen i almene fag som mere spændende i eud 8/9-klassen sammenlignet med tidligere skolegang, men de oplever, at undervisningen er mere brugbar, hvilket er en motiverende faktor for eleverne. Eleverne peger således på, at de kan se, hvad de skal bruge det, de lærer i skolen, til, fordi folkeskolelærerne på eud 8/9 italesætter tydelige formål med fagene, på en anden måde end deres tidligere folkeskolelærere. I den forbindelse fremhæver eleverne især, at kravet om 02 i dansk og matematik for at komme ind på en erhvervsuddannelse er blevet tydeliggjort for dem. Samtidig peger nogle af de interviewede elever på, at det er blevet tydeligere for dem, hvorfor det er vigtigt at mestre de almene fag, når de skal på en erhvervsuddannelse, fordi de oplever at skulle bruge det, de har lært i undervisningen, i de almene fag, når de har undervisning på erhvervsskolen. En elev siger fx:

Jeg pjækkede nok en gang om ugen før. Nu har jeg ikke haft noget pjæk. Nu har jeg lyst til at komme i skole. Før syntes jeg, at det var kedeligt, og at man ikke kunne se meningen med det. Nu kan jeg se meningen, fordi vi kan se, hvordan et arbejde eller uddannelse kunne se ud.

Elev, 16 år, eud 9

Eleverne fortæller desuden, at de motiveres af, at de kan bruge de ting, de lærer i undervisningen på erhvervsskolen, senere i uddannelse eller job, fx et sikkerhedskursus eller konkrete praktiske kompetencer. Herved får eleverne et indtryk af, hvordan et arbejde eller en uddannelse kan se ud, hvilket også kan bidrage til, at meningen med den konkrete undervisning fremstår tydeligere for dem, som eleven fortæller ovenfor.

4.1.3 Reduceret fagrække og mere fleksibilitet i undervisningen bidrager til at motivere eleverne

Blandt de interviewede elever er der en oplevelse af, at de er mere motiverede for at gå i skole i eud 8/9 pga. den reducerede fagrække. Den reducerede fagrække medvirker til, at eleverne oplever

skoledagen mere overskuelig, fordi der er færre fag og færre eller ingen lektier at forholde sig til, hvilket også bidrager til elevernes motivation for at komme i skole i det hele taget.

Samtidig giver folkeskolelærerne i eud 8/9-klasserne udtryk for, at den reducerede fagrække giver dem en højere grad af fleksibilitet i undervisningen i de almene fag til at planlægge dagen efter elevernes behov og dagsform og herunder at tage hensyn til elevernes individuelle behov. Dette vurderer folkeskolelærerne er vigtigt for at motivere eleverne til at komme i skole og lære:

Eleverne er også med til at bestemme, hvad de vil arbejde med i løbet af dagen. Det er meget individuelt [...] Jeg har også lavet klasseundervisning, men det er jo, hvad de kommer fra, og som de har udfordringer med. Så det er noget med at finde ud af, hvor de har energien.

Folkeskolelærer, eud 8/9

Flere elever giver også udtryk for, at de i højere grad end i deres tidligere skoleforløb oplever, at folkeskolelærerne er gode til at tage højde for individuelle behov og lytte til elevernes ønsker til emner mv. i den almene undervisning.

Samtidig oplever eleverne, at der er øget fokus på elevgruppens behov for pauser i undervisningen på eud 8/9. Der er både indlagt fælles pauser, og der er mulighed for pauser efter elevernes individuelle behov. En pause kan fx bestå af en gåtur, hvor eleven får lidt frisk luft. På den måde oplever eleverne også, at folkeskolelærerne i eud 8/9 har en anden fleksibilitet til at tilrettelægge undervisningen efter elevernes behov, hvilket de interviewede elever vurderer har positiv betydning for deres motivation for at komme i skole.

4.1.4 Praktisk undervisning og praktik opleves som tiltrængt skift

Både folkeskolelærere og elever oplever, at undervisningen på erhvervsskolen bidrager til variation i løbet af dagen/ugen, hvilket er med til at fastholde elevernes motivation for at gå i skole.

De interviewede folkeskolelærere peger på, at eleverne er svære at fastholde i undervisningen i de almene fag en hel dag eller en hel uge – de er ikke gode til at sidde stille og koncentrere sig i længere tid ad gangen. Derfor er skiftet mellem undervisning i almene fag og undervisning på erhvervsskolen nødvendigt og en bidragende faktor til at fastholde elevernes motivation for at gå i skole. Også den højere frekvens af praktik kan i dette henseende være en medvirkende faktor til at øge motivationen blandt eleverne, både fordi de får en pause fra skolebænken, men også fordi de kan få bekræftelse i, at de er gode til noget.

De interviewede elever peger samtidig på, at undervisningen på erhvervsskolen opleves som tiltrængt pause fra skolebænken, og at det opleves som motiverende at skifte mellem den almene undervisning og praktisk undervisning på erhvervsskolen. En elev siger fx:

Jeg har rigtig svært ved at sidde ned og lave det samme hele tiden, så kan godt lide værkstedet, at man også kommer ud og bruger det, man lærer, så det ikke føles forgæves.

Elev, 15 år, eud 8

Lange dage med almen undervisning kan dog udgøre en udfordring ift. elevernes motivation. Erfaringen er, at det fungerer godt at placere undervisningen på erhvervsskolen i slutningen af dagen, så eleverne kun skal fastholdes i den almene undervisning en halv dag ad gangen. Dette gøres i én af de deltagende kommuner. Ved at dele dagen i stedet for ugen op i almen og praktisk undervisning lykkes folkeskolelærerne således bedre med at fastholde elevernes motivation hele dagen. Det kræver dog, at skolen har logistisk mulighed for denne løsning.

4.1.5 Elevernes motivation udfordres især, når valgfagenes indhold ikke tilpasses elevernes behov

På trods af at folkeskolelærere og elever overordnet oplever, at eud 8/9-klasserne har en positiv betydning for elevernes fremmøde og motivation for at komme i skole og lære noget, peger de interviewede folkeskolelærere og elever også på en række forhold ved eud 8/9-tilbuddet, der kan udfordre elevernes motivation. Dette gælder især undervisningen på erhvervsskolen, som kan være svær at tilrettelægge, så den rammer alle elevers behov og interesser. Skolerne kan endvidere være begrænset i, hvilke valgfag de kan tilbyde undervisning i på erhvervsskolen, alt efter hvilke uddannelser og lærerressourcer der er tilgængelige og i rimelig afstand til skolen.

Kommunerne og erhvervsskolerne er i den forbindelse opmærksomme på at tilbyde forløb på en bred vifte af uddannelser til eud 8/9-eleverne, men der er særligt fokus på undervisning målrettet teknik og håndværk, da det appellerer til størstedelen af elevgruppen. Både folkeskolelærere/pædagoger og repræsentanter fra erhvervsuddannelserne beretter således også, at de har haft størst succes med valgfagsundervisning inden for teknologi, byggeri og transport, da undervisningen inden for disse fag i højere grad lægger op til praktiske øvelser, som eleverne motiveres af. Forløb på kontor- og sosu-uddannelserne minder i stedet mere om undervisningen i de almene fag i folkeskolen, hvilket ikke giver eleverne det nødvendige afbræk fra skolebænken. En elev fortæller fx:

Jeg syntes, at det der sosu, det sagde ikke mig noget. Det var lidt kedeligt, der skulle man bare sidde og høre efter. Sidde og kigge på en tavle. Det blev for kedeligt. De andre var ikke så meget tavleundervisning. Men de har ikke været inde på sosu i år, fordi de kunne de godt se, at det ikke var en succes. Vi var på sosu i fire dage, men det var også rigeligt.

Elev, 16 år, eud 9

Der er dog nogle elever (særligt piger), som efterspørger et øget fokus på andre erhvervsuddannelser – fx sosu.

Nogle af de interviewede elever giver også udtryk for, at de ikke altid oplever at blive taget godt imod af faglærerne på erhvervsskolerne. Dette kan fx handle om, at faglæreren fra erhvervsskolen ikke er forberedt på målgruppen, herunder at eleverne er yngre og måske har sværere ved at koncentrere sig end den almene eud-elev. Dette opleves især, når elevernes valgfagsundervisning foregår i værksteder, hvor der også indgår brobygnings elever eller grundfags elever.

Folkeskolelærerne og repræsentanter fra erhvervsskolerne påpeger i den sammenhæng, at det er positivt at have en gennemgående ressourceperson med i undervisningen på erhvervsskolen, således at der altid er en voksen til stede, som kender eleverne og kan kommunikere med underviseren på erhvervsskolen ift. elevernes interesser, behov og dagsform.

4.2 Elevernes faglige progression og læring

Både de interviewede folkeskolelærere og elever har en oplevelse af, at eleverne gennemgår en faglig progression i løbet af deres tid i eud 8/9-klasserne, som er større, end hvad den ville være, hvis de gik i en almindelig klasse. Folkeskolelærerne påpeger dog samtidig, at eleverne fra start er fagligt bagud, og at mange elever har faglige huller fra deres tidligere skolegang, bl.a. pga. stort fravær. De interviewede folkeskolelærere fortæller, at deres opgave i eud 8/9-klasserne dels handler om at få eleverne til at komme i skole og deltage i undervisningen og dels at få dækket de faglige huller, som eleverne har fra tidligere skolegang.

På grund af elevernes mange faglige huller vurderer folkeskolelærerne, at de fleste elever kun opnår et meget basalt fagligt niveau sammenlignet med den gennemsnitlige udskolingselev. Alle de interviewede folkeskolelærere er dog enige om, at eud 8/9-tilbuddet gør de fleste elever i stand til at bestå eksaminerne i 9. klasse, hvilket, ifølge folkeskolelærernes vurdering, ikke ville være tilfældet, hvis de ikke havde gået i eud 8/9-klasserne. Det påpeges dog af både folkeskolelærere og projektledere, at indsatsen kommer sent i elevens skolegang, og at der derfor kan være et stort potentiale i indsatser tidligere i elevens skoleforløb (fx allerede på mellemtrinnet).

På tværs af interviewene peger folkeskolelærere og elever primært på fire faktorer, der bidrager til, at eleverne har en oplevelse af at lære mere i eud 8/9-klasserne sammenlignet med tidligere skoleforløb. Disse er:

- At der undervises i færre fag
- At klasserne er mindre
- At folkeskolelærerne har pædagogisk indsigt i og interesse i målgruppen
- At der skabes synergi mellem folkeskolefag og erhvervsfag.

4.2.1 Færre fag giver eleverne bedre muligheder for fordybelse

Eleverne i eud 8/9-klasserne undervises i en reduceret fagrække bestående af dansk, engelsk, matematik, fysik/kemi og udvalgte fag/emner på erhvervsskolen. De interviewede elever er både glade for, at de med den reducerede fagrække undgår undervisning i fag, de synes er svære og ikke kan se meningen med, som fx historie, samfundsfag og geografi, og at de i stedet får bedre mulighed for at lære noget i de udvalgte fag, som de fortsat har. Dette hænger sammen med, at færre fag giver mere undervisningstid i de fire resterende fag. En anden pointe blandt de interviewede elever er, at den reducerede fagrække giver bedre muligheder for koncentration og fordybelse i de enkelte fag, fordi eleverne skal forholde sig til færre emner og mindre forskelligartet fagligt stof på samme tid. En elev i 9. klasse siger fx:

Erhvervsklassen får mig til at forstå ting rigtigt. Jeg ved ikke, hvad jeg tænkte på før, men alt var svært for mig der. Fx i en halv time skulle vi have dansk, en halv time skulle vi have matematik osv., og vi skulle nå så meget på en dag, at jeg kom til at glemme det, vi lærte. Nu er der mere tid.

Elev, 17 år, eud 9

4.2.2 Bedre normering gør, at eleverne oplever at få den nødvendige hjælp

På alle de skoler, der har eud 8/9-klasser, har de valgt at gøre klasserne betydeligt mindre i elevtal end de almindelige klasser, og der er således mellem 8-12 elever pr. klassetrin. Nogle skoler har samlet 8. og 9. klassetrin, så der er omkring 20 elever i klassen, mens lærerressourcerne her fordobles for at opnå samme normering.

Eleverne giver i interviewene udtryk for, at de i eud 8/9-klassen oplever, at der er mere tid til den enkelte elev, og at de kan få mere hjælp fra folkeskolelærerne sammenlignet med deres tidligere skolegang. Flere elever fortæller, at de i deres tidligere skolegang oplevede, at de måtte sidde med hånden oppe i timerne i lang tid og vente på hjælp, og at lærerne nogle gange slet ikke havde tid til at hjælpe dem, mens eleverne i andre tilfælde selv gav op på at få hjælp. Det oplever eleverne ikke i

eud 8/9-klasserne. De interviewede elever giver i stedet udtryk for, at de får den hjælp fra folkeskolelærerne, som de har brug for, for at de kan forstå det faglige stof. Derved oplever eleverne også, at de lærer mere i eud 8/9-klassen, end de gjorde tidligere. En elev fortæller fx:

Jeg synes lærerne har mere tid til at hjælpe. Fx hjælper læreren mig nogle gange i en hel time. De lærere, vi har nu, er bedre til at forklare ting og har mere tid til det. Fx hvis vi ikke forstår en opgave, så skriver læreren det op på tavlen, og så forklarer han det på en god måde, og hvis jeg ikke forstår det, så bliver han ved, indtil jeg forstår det.

Elev, 17 år, eud 9

De interviewede folkeskolelærere giver også udtryk for, at de mindre klasser og de flere læreresressourcer er positive og nødvendige, for at tilbuddet fungerer, og for at eleverne kan lære det nødvendige. Dette skyldes primært elevgruppen i eud 8/9-klasserne, som folkeskolelærerne oplever kræver mere 1:1-håndtering end eleverne i en almindelig klasse.

4.2.3 Folkeskolelærere med interesse i målgruppen skaber bedre forudsætninger for, at eleverne kan lære

Det tredje forhold, som elever og folkeskolelærere peger på er afgørende for, at eleverne rykker sig fagligt i eud 8/9-klasserne, er, at de, der underviser i eud 8/9-klasserne, har erfaring med og interesse i målgruppen.

De interviewede elever oplever, at folkeskolelærerne i eud 8/9-klasserne er bedre til at forklare det faglige indhold. Dels er eud 8/9- folkeskolelærerne bedre til at forklare indholdet eller opgaverne på mange forskellige måder, og dels sker det i et bedre tempo – og gerne flere gange, hvis eleven har behov for det. Dette gælder især folkeskolelærerne, men i nogle tilfælde også faglærerne på erhvervsskolerne.

De interviewede elever peger samtidig på, at folkeskolelærerne i eud 8/9-klasserne er bedre til at variere undervisningsformerne, så der fx foregår mindre tavleundervisning, hvilket de oplever som positivt. Der er i stedet fokus på, at eleverne skal hurtigt i gang med at løse konkrete opgaver, hvilket ifølge eleverne bidrager til, at de bedre kan holde fokus og lærer bedre. En elev siger fx:

Der er ikke så meget tavleundervisning her. Der er mere, hvor vi skal lave noget. Man skal ikke bare sidde og lytte efter. Det ved lærerne godt, at vi ikke får noget ud af. De skal hurtigst muligt have os i gang med at lave noget.

Elev, 16 år, eud 9

Som eleven i citatet ovenfor peger på, oplever eleverne, at undervisningsformerne i eud 8/9-klasserne tilpasses til målgruppen, hvilket eleverne kobler til folkeskolelærernes kendskab til målgruppen: De ved, hvad eleverne kan holde til, og hvad de har brug for. Dette gælder både ift. den faglige undervisning, og hvordan eleverne kan motiveres til at arbejde med bestemte emner og fag, men også i tilgangen til eleverne, og hvordan de fx snakker til eleverne. Flere elever giver således udtryk for, at folkeskolelærerne i eud 8/9 har bedre forståelse for, hvem de er som elever, og at eleverne af den grund har tillid til, at lærerne vil dem det bedste sammenlignet med lærere fra deres tidligere skolegang. Dette kommer til udtryk på flere måder, fx ved at eleverne kan grine sammen med folkeskolelærerne, og at de viser omsorg og interesse for, hvad eleverne laver uden for skolen. En anden elev fortæller:

Lærerne er mere forberedt på elevgruppen. Vi har mere energi og har ikke haft det lige nemt. Fx er der nogle i klassen, der ikke har været i skole i 1-2 år, og når de så kommer her, så er de her hver dag [...] Lærerne prøver at sætte sig ind i, hvordan du har det. De forstår én rigtig meget, også fordi nogle af lærerne har arbejdet en del med børn som os før – skoletrætte osv.

Elev, 14 år, eud 8

Eleverne lægger også vægt på, at folkeskolelærerne har blik for elevernes individuelle behov og giver plads til, at eleverne kan have dårlige dage, fx ved at lade eleverne tage individuelle pauser. Eleverne fortæller således, at når de bliver mødt med forståelse i stedet for irettesættelse, oplever de at have mere lyst til at komme i skole og får mod på at give undervisningen en chance, selv når de er uoplagte og trætte. Og dette oplever de i sidste ende også bidrager til, at de lærer mere i eud 8/9-klassen sammenlignet med tidligere skolegang.

4.2.4 Synergi mellem folkeskolefag og erhvervsfag skaber bedre forståelse for det faglige stof blandt eleverne

En sidste ting, som elever og folkeskolelærere i interviewene peger på er gavnligt for elevernes læring i eud 8/9-klasserne, er, når folkeskolefagene tænkes sammen med valgfagsundervisningen på erhvervsskolerne, således at eleverne får lov til at afprøve det, de lærer i de boglige fag, i praksis umiddelbart efter på erhvervsskolen. Det kan fx være, at eleverne arbejder med rumfang og arealer i matematik og bagefter skal over på værkstedet og arbejde med at bygge en kasse i træ, hvor de skal måle og udregne arealer og rumfang. En folkeskolelærer fortæller fx om samtænkningen:

De kan undervises i noget [i folkeskolefagene], og så bagefter i værkstedet bruger de det, så det bliver brugbart, så praksisfagligt som overhovedet muligt. At det, de sidder med i dansk og matematik og engelsk, er noget, de kan tage med over og skal bruge. Det tror jeg betyder helt vildt meget; det der med, at det gælder om at holde ørerne spidse, for lige om lidt skal vi stå og gøre det selv.

Folkeskolelærer, eud 8/9

Denne form for synergi mellem fagene er gavnlig, både fordi eleverne bliver motiverede til at lære det faglige stof ordentligt, når de bliver afprøvet i det i praksis efterfølgende, men også fordi eleverne således kan se meningen med det, de lærer i de almene fag, når de efterfølgende kan se, hvad de skal bruge det til i undervisningen på erhvervsskolen. Dette står i stærk kontrast til elevernes oplevelse i deres tidligere skolegang, hvor de oplevede, at de havde svært ved at se meningen og formålet med det, de lærte. En elev udtrykker det således:

Altså jeg føler allerede, at jeg har lært mere på et halvt år her, end jeg gjorde i hele 7. klasse på den gamle skole. Fordi når man begynder at blive træt af det, så lærer man matematik på en anden måde ved at måle og så videre over på værkstedet.

Elev, 14 år, eud 8

Erfaringerne fra forsøgene er, at folkeskole- og faglærere havde særligt gode forudsætninger for at tænke undervisningen i de almene fag og valgfagene på erhvervsuddannelserne sammen under covid-19-perioden, hvor man i flere kommuner valgte at købe sig ind i lokaler på erhvervsskolen til

afholdelse af nødundervisningen.⁴ Dette medvirkede nemlig til, at folkeskolelærerne og faglærerne sad fysisk sammen, hvilket ifølge dem selv bidrog til et tættere samarbejde om undervisningen.

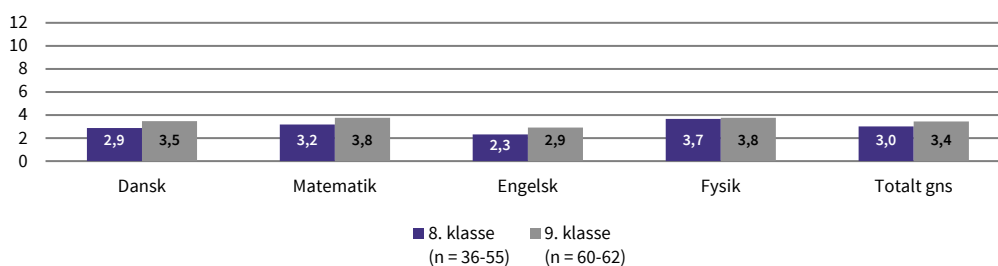
4.2.5 Langt de fleste elever i eud 8/9 består dansk og matematik

Ser man på skolernes registreringer af elevernes standpunktskarakterer i 8. og 9. klasse, fremgår det, at langt de fleste elever opnår mindst 02 i de almene fag dansk, matematik, engelsk og fysik/kemi i både 8. og 9. klasse. Blandt de 57 elever, som har taget folkeskolens afgangsprøve i dansk og matematik, har 89 % bestået både dansk og matematik med mindst 02⁵.

I gennemsnit har eleverne på tværs af fagene i den reducerede fagrække et karaktergennemsnit på 3,0 i 8. klasse og på 3,4 i 9. klasse i standpunkt. Det fremgår af figur 4.1 nedenfor.

FIGUR 4.1

Gennemsnitlige standpunktskarakterer for elever i eud 8/9-klasser

Kilde: Beregninger foretaget af Danmarks Evalueringsinstitut pba. indberetninger fra de deltagende kommuner.

Note: Det er ikke indberettet karakterer for alle elever i alle fag og discipliner. Gennemsnit er beregnet ud fra de karakterer, der er indberettet, dvs. elever med ufuldstændige karakterer indgår også i denne beregning. Derfor varierer n fra fag til fag. Bemærk endvidere, at gennemsnittet er beregnet som et simpelt gennemsnit, dvs. ikke vægtet efter delprøver. Figuren inkluderer kun karakterer fra elever, som gik på eud 8/9 i hhv. 8. og/eller 9. klasse.

Det fremgår endvidere af figuren, at eleverne klarer sig en smule bedre i alle fag i 9. klasse sammenlignet med i 8. klasse. Således har eleverne et snit på 2,9 i dansk i 8. klasse, mens det ligger på 3,5 i 9. klasse. Hvad angår matematik, har eleverne et snit på 3,2 i 8. klasse, mens det er 3,8 i 9. klasse.

Det skal dog til figuren bemærkes, at der ikke er indberettet karakterer for alle fag og/eller delprøver for alle elever, så det er ikke nødvendigvis de samme elever, der er udregnet gennemsnit for i 8. klasse som i 9. klasse. Bemærk endvidere, at gennemsnittet er beregnet som et simpelt gennemsnit, dvs. ikke vægtet efter delprøver.

Bemærk samtidig, at mellem 19 % og 50 % af eleverne mangler karakterer i 8. klasse standpunkt afhængig af fag – flest elever mangler karakterer i fysik/kemi og engelsk. I 9. klasse mangler op til 3 % af eleverne karakterer i standpunkt.

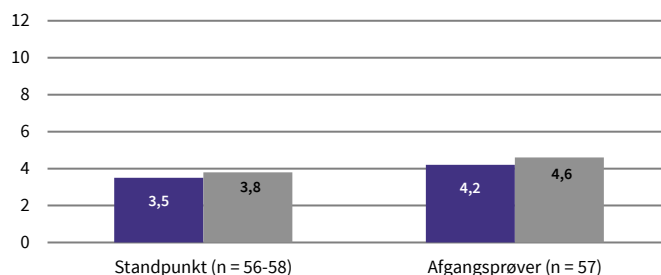
4 Under de to skolenedlukninger i forbindelse med covid-19-pandemien (marts 2020 – maj 2022) havde skolerne mulighed for at invitere udvalgte elever fysisk ind på skolen. Det inkluderede blandt andet elever i indskolingen samt elever, som man fra skolens side vurderede havde et særligt behov for at komme fysisk ind på skolen af faglige, sociale eller personlige årsager (BEK nr. 217 af 17. 3.2020. Lokaliseret 29. april 2021).

5 Inkluderer kun elever, hvor kommunen har indberettet karakterer for både dansk og matematik til EVA.

Ser man på de 57 elever, der har gennemført afgangsprøverne i 9. klasse, fremgår det også, at eleverne i gennemsnit består med et snit på 4,2 og i dansk og 4,6 i matematik. Det ses af figur 4.2 nedenfor. Disse resultater ligger væsentligt under landsgennemsnittet for afgangsprøverne i 9. klasse. I skoleåret 2020/2021 lå det landsdækkende karaktergennemsnit på 8 i dansk og 7,7 i matematik.⁶

FIGUR 4.2

Gennemsnitlige karakterer i 9. klasse for eud 9-elever m. afgangsprøve

Kilde: Beregninger foretaget af Danmarks Evalueringsinstitut pba. indberetninger fra de deltagende kommuner.

Note: Figuren indeholder kun karakterer fra elever, der har taget afgangsprøven i dansk og matematik, dvs. i alt 57 elever. Bemærk endvidere, at gennemsnittet er beregnet som et simpelt gennemsnit, dvs. ikke vægtet efter delprøver. Ud over de 57 elever, som har taget folkeskolens afgangsprøve, er der én elev, som ikke har nogen karakterer. Det er uvist, om det skyldes sygdom, udeblivelse eller andet.

Det fremgår også af figuren, at eleverne i gennemsnit klarer sig bedre i afgangsprøverne sammenlignet med standpunktskarakterer i 9. klasse. Således fik eleverne i gennemsnit 3,5 og 3,8 i hhv. dansk og matematik i standpunktskarakterer i 9. klasse, mens de i gennemsnit opnåede 4,2 og 4,6 i hhv. dansk- og matematikafgangsprøverne.

4.3 Elevernes deltagelse og gennemførelse

Både de interviewede elever og folkeskolelærere vurderer, at eleverne har større fremmøde efter opstart i eud 8/9-klasserne sammenlignet med tidligere. Lærerne peger dog på, at fraværet fortsat er højt blandt nogle elever. Fx viser skolernes registerringer, at næsten hver femte eud 8/9-elev havde et fravær på over 20 % i 8. klasse (se figur 4.3). De interviewede folkeskolelærere vurderer dog, at elevernes fravær ville være langt højere, hvis eleverne ikke gik i eud 8/9-klassen.

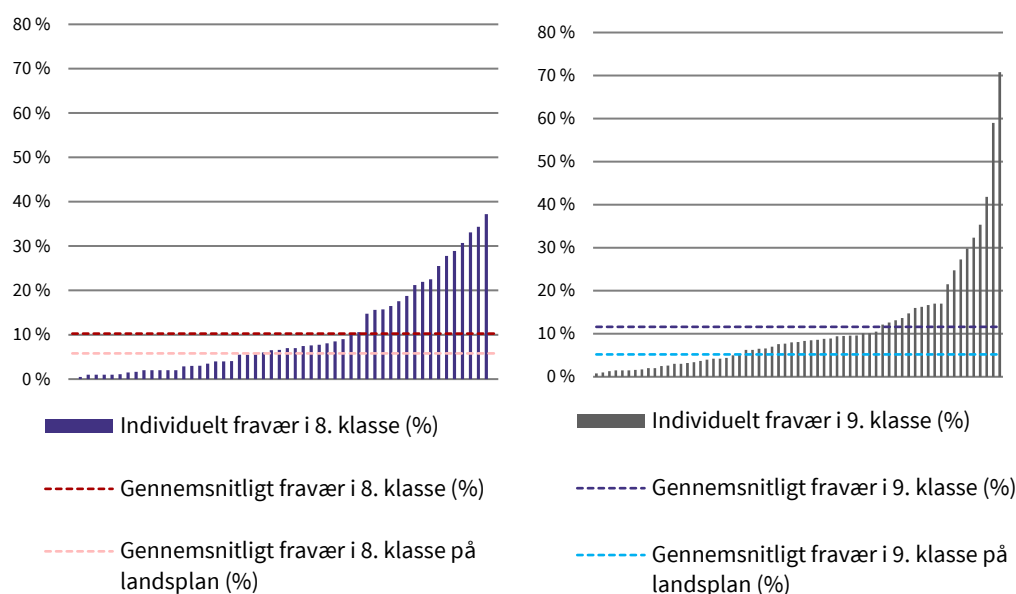
Ser man på det registrerede fravær for eleverne i eud 8/9-klasserne, ses det, at fraværet i både 8. og 9. klasse i gennemsnit ligger på omkring 10 %. Dette fremgår af figur 4.3 nedenfor. Til sammenligning er den gennemsnitlige fraværsprocent i folkeskolens 8. og 9. klasser på hhv. 5,8 % og 5,2 % i skoleåret 2020/21.⁷

6 Kilde: Uddannelsesstatistik (2022a) <https://uddannelsesstatistik.dk/Pages/Reports/1607.aspx>. Bemærk, at de nationale karaktergennemsnit er beregnet ud fra de gældende krav om vægtning af de enkelte delprøver. Karaktergennemsnittene fra eud 8/9 er derimod beregnet som simpelt gennemsnit på baggrund af de resultater, som er indberettet af skolerne.

7 Kilde: Uddannelsesstatistik (2022b) <https://uddannelsesstatistik.dk/Pages/Reports/1605.aspx>.

FIGUR 4.3

Eud 8/9-elevernes fravær i hhv. 8. klasse og 9. klasse

Kilde: Beregninger foretaget af Danmarks Evalueringsinstitut pba. indberetninger fra de tre deltagende kommuner.
Note: 8. klasse (n = 54). 9. klasse (n = 63). Første figur indeholder kun fraværsopgørelser for 8. klasseselever, der har gået i eud 8. Dvs. at elever, der er startet direkte i eud 9, ikke indgår i den første figur. Fraværsopgørelserne var ufuldstændige. Der mangler derfor fraværsopgørelser for enkelte elever i de tre kommuner. Elever, der ikke har fået indberettet fravær, tæller ikke med i denne figur.

Det fremgår endvidere af figurerne herover, at spredningen i fraværet er stor blandt eleverne i eud 8/9-klasse, idet størstedelen af eleverne faktisk har en fraværspcent under gennemsnittet. Således er spredningen i fravær i 8. klasse mellem 0 % og 37 %, hvoraf medianen er på omkring 7 %, mens spredningen i 9. klasse er mellem 1 % og 71 %, hvoraf medianen er på omkring 8 %.

4.3.1 Langt størstedelen af eleverne fortsætter på eud 8/9 i 9. klasse

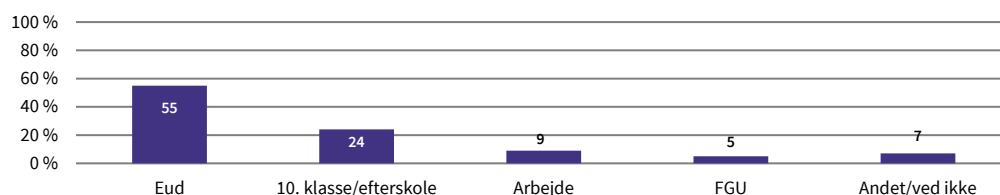
Skolernes registreringer viser, at størstedelen af de elever, som starter i 8. klasse i eud 8/9-klasse, fortsætter i 9. klasse. 91 % af alle indrapporterede eud 8-elever fortsætter i 9. klasse. Der er en lige stor andel, der fortsætter i 9. klasse, på tværs af de to skoleår, som erfaringsopsamlingen dækker. Blandt de i alt seks elever (9 %), som ikke fortsætter i 9. klasse, skyldes det i to af tilfældene flytning i anden kommune.

4.4 Elevernes overgang til ungdomsuddannelse

Et af formålet med eud 8/9-forsøget er at få eleverne til at gennemføre folkeskolen og søge optagelse på en erhvervsuddannelse efter 9. klasse. Skolernes registreringer viser, at størstedelen (55 %) af de elever, som afslutter 9. klasse på eud 8/9, fortsætter – eller har planer om at fortsætte – på en erhvervsuddannelse. Det fremgår af figur 4.4 herunder.

FIGUR 4.4

Eud 8/9-eleverne beskæftigelse/uddannelse efter 9. klasse (procent)

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut, 2022.

Note: n = 58. Tallene bygger på indrapporteringer fra skolerne og tager ikke højde for evt. uddannelsesskift eller stop efter påbegyndelse. For elever, der afsluttede 9. klasse i sommeren 2022, er der tale om elevens plan efter sommerferien.

Blandt de elever, som indtil videre har afsluttet 9. klasse på eud 8/9, er 32 elever (55 %) enten startet på en erhvervsuddannelse eller har planer herom. 14 elever (24 %) er startet på/har planer om at starte på 10. klasse eller efterskole. 9 % er i arbejde/har planer om at arbejde, og 5 % er startet på/har planer om at starte på FGU. Endelig er der 7 %, som enten skal noget andet (fx udlandsophold), eller hvor elevens planer ikke fremgår af skolernes registreringer (én elev).

Bemærk, at figuren bygger på indrapporteringer fra skolerne og derfor ikke tager højde for evt. uddannelsesskift eller stop efter påbegyndelse. For elever, der afsluttede 9. klasse i sommeren 2022, er der tale om elevens plan efter sommerferien. Det er derfor usikkert, om eleverne også følger denne plan.

De interviewede folkeskolelærere fortæller, at det ikke er alle elever, som efterfølgende starter på en erhvervsuddannelse direkte efter 9. klasse. Enten fordi de ikke har motivationen, eller fordi de ikke har de nødvendige kompetencer. Af den årsag er der eksempler på, at skolerne er begyndt i højere grad at vejlede eud 8/9-eleverne mod FGU. Dette kan fx være elever, som ud fra folkeskolelærernes vurdering er for skoletrætte til at kunne påbegynde en erhvervsuddannelse, eller som ikke har de nødvendige færdigheder efter 9. klasse.

4.4.1 Valgfag og praktikforløb kan bidrage til afklaring om fremtidig uddannelse

Det er elevernes oplevelse, at muligheden for at prøve forskellige fag og brancher af (fx tømrer, mekaniker, taglægger, kok) bidrager til afklaring ift. endelig uddannelsesvalg. Blandt de interviewede elever er der både eksempler på elever, som får bekræftet deres interesse inden for et specifikt fagområde, og eksempler på elever, som får øjnene op for nye uddannelser, som de ikke før havde overvejet. I citatet herunder fortæller en elev, at undervisningen på erhvervsskolen medvirkede til, at han ændrede sit ønske til fremtidig uddannelse, fordi han fik mulighed for at prøve det af.

I starten troede jeg, at jeg ville være kok som min farmor – men da jeg prøvede det ifm. eud 8/9, så fandt jeg ud af, at det ikke lige var mig. Og så prøvede jeg mekaniker i stedet, og det var mere mig.

Elev, 15 år, eud 9

Eleverne oplever desuden, at faglærerne på erhvervsuddannelserne kan hjælpe dem med finde én eller flere uddannelser, som passer til elevens interesser. De kan fx pege på alternative uddannelser og informere om uddannelsernes faglige krav og lærepladsmuligheder. En elev beretter herunder

om, hvordan en faglærer hjalp med overvejelser om en anden end den, han oprindeligt havde tænkt.

Jeg ville faktisk gerne være elektriker først, men så sagde (fag)læreren fra automatik, at det var bedre med automatik, for det er mere bredt på automatik end på elektriker. Det er en ret lille uddannelse, så der er ikke så mange, der går på den. Det ville måske være nemmere at finde en læreplads med elektriker, men til gengæld siger læreren, at der vil komme til at mangle automatik-uddannede i fremtiden.

Elev, 14 år, eud 8

Erfaringsopsamlingen viser derudover, at praktikforløbene ligeledes kan medvirke til, at eleverne bliver afklaret om deres fremtidige uddannelsesvalg. Der er også eksempler på, at praktikperioderne har medvirket til, at nogle elever efterfølgende har fået en lærepladsaftale med deres praktikvirksomhed. Den konkrete tilrettelæggelse af praktikforløbene uddybes nærmere i afsnit 5.3.3.

4.4.2 Succesoplevelser giver eleverne mod på uddannelse

Et andet perspektiv, som kommer frem i de kvalitative interview, er, at eleverne gennem eud 8/9 oplever at lykkes fagligt for første gang. Det skyldes, ifølge elever og folkeskolelærere, dels, at eleverne oplever at få bedre og mere hjælp i undervisningen og dermed udvikler sig fagligt (se afsnit 4.1.2), og dels at de gennem undervisningen på erhvervsskolen og praktikforløbene få nogle succesoplevelser. De interviewede folkeskolelærere vurderer, at dette bidrager til elevernes faglige selvtillid og dermed giver dem troen på, at de dels kan bestå folkeskolen, og dels at de kan gennemføre en uddannelse efterfølgende. Eleverne deler ofte dette perspektiv. Herunder fortæller en elev blandt andet, at eud 8/9 har været med til at give eleven troen på, at det kan lykkes at tage en uddannelse.

Jeg er kommet ind på sosu. [...] Tror, at hvis jeg gik på min gamle skole, var det ikke sikkert at jeg kunne bestå 9. klasse, så det har nok givet mig det sidste skub. Nu kan jeg se, at jeg godt kan. [...] Har udviklet mig meget. [Eud 8/9] har rustet mig meget til at tage uddannelsen.

Elev, 16 år, eud 9

5 Organisering og tilrettelæggelse af eud 8/9

Dette kapitel belyser, hvordan kommuner og skoler har organiseret eud 8/9-klasserne, og hvordan organiseringen og tilrettelæggelsen har betydning for elevernes udbytte, motivation og trivsel.

Kapitlets pointer bygger på kvalitative interview med projektleder, folkeskolelærere og repræsentanter fra erhvervsskolerne i de tre deltagende kommuner. Derudover indgår der data vedr. eleverne på eud 8/9. De kvantitative data bygger på registreringer indrapporteret af de deltagende kommuner.

5.1 Organisering af eud 8/9-udskolingslinjerne

Eud 8/9 er organiseret som et lokalt samarbejde mellem kommunens folkeskoler og en erhvervsskole med afdelinger i det pågældende område. Den overordnede projektledelse varetages af en medarbejder fra kommunen, som står for indsatsen på kommunalt og politisk niveau, mens styringen af den daglige tilrettelæggelse primært varetages af ledelsen på hhv. erhvervsskolen og den/de folkeskole(r), hvor eud 8/9-klasserne er forankret. Undervisningens konkrete indhold defineres i vid udstrækning af de folkeskole- og faglærere, som varetager undervisningen efter aftale med deres leder og evt. i samarbejde med de øvrige lærere på erhvervsskolen/folkeskolen.

I forbindelse med covid-19-pandemien valgte de i en af kommunerne at købe sig ind i lokaler på erhvervsskolen med henblik på at afholde nødundervisning for eud 8/9-eleverne.⁸ I denne periode foregik al undervisningen (almen og valgfag) således på erhvervsskolen.

5.2 Ledelse og samarbejde

Erfaringsopsamlingen peger på, at der overordnet set er tale om et godt samarbejde mellem kommune, folkeskole og erhvervsskole i alle tre kommuner. Omfanget af samarbejde mellem folkeskole og erhvervsskole varierer dog, afhængigt af eud 8/9-klassernes organisering.

8 Under de to skolenedlukninger ifm. covid-19-pandemien (marts 2020-maj 2022) havde skolerne mulighed for at invitere udvalgte elever fysisk ind på skolen. Det inkluderede blandt andet elever i indskoling samt elever, som man fra skolens side vurderede havde et særligt behov for at komme fysisk ind på skolen af faglige, sociale eller personlige årsager ([BEK nr. 217 af 17. 3. 2020](#). Lokaliseret 29. april 2021).

Samarbejdet foregår primært gennem faste ugentlige/månedlige møder. I en kommune fortæller erhvervsskolerepræsentanten blandt andet, at de afholder et månedligt status møde mellem folkeskolelærere, uddannelsesvejledere og faglærere, hvor de blandt andet evaluerer tidligere undervisning og gennemgår de enkelte elever i eud 8/9-klasserne.

Erfaringsopsamlingen peger på, at jo tættere samarbejder, der er mellem folkeskolens og erhvervsskolens lærere, jo mere afspejler dette sig i undervisningen i både de almene fag og i undervisningen på erhvervsskolen. Erfaringerne fra den kommune, som i covid-19-pandemien valgte at placere nødundervisningen på erhvervsskolen, er, at den fysiske nærhed bidrog positivt til samarbejdet. En folkeskolelærer beskriver blandt andet, at muligheden for en løbende dialog på fastlagte møder såvel som i frokostpausen, bidrog til synergi imellem den forskellige dele af undervisningen. Omvendt er erfaringen fra kommuner, hvor samarbejdet har været mere begrænset (fx kun ét månedligt møde), at der kun i begrænset omfang er tale om sammenhæng mellem det, eleverne lærer i den almene undervisning, og det, de lærer i valgfagene på erhvervsuddannelserne.

5.2.1 Økonomi kan have betydning for samarbejdets omfang

Erfaringsopsamlingen peger på en række økonomiske vilkår, som kan være med til at udfordre samarbejdet og indsatsen generelt.

Projektlederne peger blandt andet på, at de forskellige lønsatser for hhv. faglærere og folkeskolelærere kan give udfordringer ift. samarbejdet. Det kan fx i nogle tilfælde være for dyrt for skolerne at inkludere faglærerne for meget i indsatsen. I en af kommunerne har de, på grund af dette, været nødt til at finde yderligere midler til betaling af faglærerne, ud over de puljemidler, som kommunerne tildeles til dækning af udgifter til undervisning på erhvervsskolerne.

En anden udfordring er, at de i nogle kommuner ikke har råd til at frikøbe folkeskolelærerne til at deltage i hhv. valgfagsundervisningen og/eller de koordinerende møder mellem kommuner, leder og erhvervsskole. Disse folkeskolelærere har derfor ikke haft samme mulighed for at give input til og koordinere undervisningen på tværs af folkeskole og erhvervsskole sammenlignet med folkeskolelærere i de andre kommuner.

5.3 Tilrettelæggelse af undervisningen

Undervisningen på eud 8/9 består i hovedtræk af tre elementer: 1) undervisning i almene fag (dansk, matematik, engelsk og fysik/kemi), 2) valgfag på erhvervsuddannelserne og 3) praktikforløb. I de følgende afsnit beskrives de foreløbige erfaringer ift. tilrettelæggelse af disse tre elementer.

5.3.1 Undervisning i almene fag

Undervisningen i almene fag består af undervisning i en reduceret fagrække, bestående af dansk, matematik, engelsk og fysik/kemi. Undervisningen varetages af folkeskolelærere og – i nogle tilfælde – pædagoger. Fælles for alle folkeskolelærere og pædagoger er, at de er udvalgt på pba. særlige kompetencer, erfaring med eller interesse i målgruppen. Det er både projektleder og folkeskolelærernes vurdering, at særligt folkeskolelærernes personlige og relationelle kompetencer er vigtige ift. at løfte opgaven. Det har desuden været et fokus fra skolelederens side at etablere en fast lærergruppe, som varetager undervisningen i eud 8/9-klasserne. Deres vurdering er nemlig, at det er en elevgruppe, som har brug for stabilitet.

De interviewede folkeskolelærere peger særligt på fire ting, som er i fokus i deres arbejde med eleverne og tilrettelæggelse af den almene undervisning i eud 8/9-klasserne. Disse er:

1. Den gode lærer-elev-relation

De interviewede folkeskolelærere vurderer, at relations-arbejdet er et af de vigtigste elementer ved deres arbejde med eleverne i eud 8/9-klasserne. De fortæller, at elever, der starter i eud 8/9-klasserne, ofte kommer med meget dårlige erfaringer fra deres tidligere skoletid – især ift. deres folkeskolelærere – og at det for nogle har udviklet sig til skolevægring. Eud 8/9-folkeskolelærernes vigtigste opgave er derfor at etablere en god og tillidsfuld relation til eleverne, da det er en forudsætning for, at eleverne er motiveret for at deltage i undervisningen. Erfaringsopsamlingen peger generelt på, at der er tale om meget dedikerede lærere, som strækker sig rigtig langt for at støtte eleverne både i – og udenfor – undervisningen.

2. Praktiske, konkrete og relaterbare opgaver

De interviewede folkeskolelærere er meget opmærksomme på, at eleverne hurtigt skal i gang med at løse konkrete opgaver. Tavleundervisning bruges kun i begrænset omfang, da erfaringen er, at eleverne mister motivationen ved denne type undervisning. Lærerne forsøger i stedet at få eleverne hurtigt på banen. Folkeskolelærerne fortæller ligeledes, at de har fokus på at tilrettelægge undervisningens indhold med udgangspunkt i elevernes interesser og niveauer. De fortæller blandt andet, at de forsøger at undgå lange romaner og i stedet inddrager musikvideoer, korte noveller og tv-reklamer i undervisningen, som er medier, eleverne har lettere ved at relatere til.

3. Fleksibilitet

Erfaringsopsamlingen viser, at undervisningen i de almene fag generelt er tilrettelagt meget fleksibelt i de tre kommuner. Der kan være et skema, men der er også mulighed for at fravige fra det efter behov. Det betyder, at folkeskolelærerne, ifølge dem selv, i høj grad lader undervisningens indhold og arbejdsformer styre af elevernes ønsker og behov fremfor at være låst fast i et mere klassisk ugeskema. Denne fleksibilitet er ifølge de interviewede folkeskolelærere muligt på grund af den reducerede fagrække, som giver mere tid til det enkelte fag. Det, at folkeskolelærerne ofte underviser i flere fag, giver ligeledes mulighed for yderligere fleksibilitet i tilrettelæggelsen. Hyppige pauser bruges desuden som greb til at fastholde elevernes energi og motivation i undervisning, fx ved at sende dem ud på en gåtur, hvis de har svært ved at holde koncentrationen. De interviewede lærere fortæller, at de både gør brug af fastlagte fællespauser og individuelle pauser efter behov.

4. Individuelt fokus

Undervisningen tilrettelægges, ifølge folkeskolelærere og pædagoger, ud fra elevernes individuelle behov, og at de har stort fokus på at yde individuel hjælp til eleverne. Det sidste muliggøres af klassernes mindre størrelse. I kommuner, hvor der både deltager folkeskolelærere og pædagoger i den almene undervisning, er det typisk folkeskolelæreren, som står for det faglige indhold, mens pædagogen/pædagogerne har til opgave at hjælpe eleverne med praktiske ting (fx at få computeren til at virke) og holde ro i klassen.

5.3.2 Valgfag på erhvervsuddannelser

Valgfagene er enten tilrettelagt, så de ligger på udvalgte dage eller hver dag i forlængelse af den almene undervisning. Der er gode erfaringer med begge modeller. Fordelen ved den model, hvor eleverne modtager undervisning på erhvervsskolen hver dag efter frokost, er dog, at eleverne, ifølge folkeskolelærere og elever, har lettere ved at fastholde motivationen i slutningen af dagen. I de andre kommuner oplever folkeskolelærerne i højere grad, at eleverne mister motivationen i slutningen af dagene med almen undervisning.

Nogle steder vælger eleverne sig ind på forskellige valgfagsforløb, som knytter sig til en erhvervsuddannelse (fx tagdækker, tømrer mv). Hvert valgfag løber over en afgrænset periode (fx et par uger), hvorefter eleverne vælger sig ind på et nyt forløb. Andre steder deltager eleverne som klasse i et valgfag, der tilrettelægges med udgangspunkt i skiftende erhvervsuddannelser eller som tværfaglige projekter – fx et ”flyt hjemmefra”-projekt, hvor eleverne lærer at male, slå søm i og andet, som er praktisk at kunne, i forbindelse med at eleverne selv skal etablere et hjem i fremtiden. Erfaringsopsamlingen viser, at der både er fordele og ulemper ved begge modeller. Disse fremgår af tabellen herunder:

TABEL 5.1

Fordele og ulemper ved de forskellige modeller for valgfag

Model	Fordele	Ulemper
Elever deltager i de samme valgfag – sammen som klasse	• Elevernes præsenteres for forskellige fag og bliver dermed udfordret ift. deres uddannelsesvalg. • Folkeskolelæreren/pædagogen kan deltage i valgfagsundervisningen.	• Eleverne kan miste motivationen i de perioder, hvor de undervises i fag, som de ikke har interesse for.
Elever vælger sig ind på forskellige valgfag efter interesse	• Eleverne kan vælge fag, som de er mest motiveret for.	• Eleven kan opleve, at det ønskede valgfag ikke udbydes eller er fyldt op. Eleven må i stedet vælge et fag, de ikke er interesseret i. • Folkeskolelæreren har ikke mulighed for at deltage i alle valgfag – kan kun besøge dem på skift.

I overensstemmelse med rammerne for forsøget varetages valgfagene af faglærere fra erhvervsskolen, som har de nødvendige faglige kompetencer inden for de uddannelser/brancher, som eleverne skifter bekendtskab med undervejs i deres undervisning. Erfaringen fra de første to skoleår er dog, at det er vigtigt, at faglærerne også besidder relevante pædagogiske kompetencer for at kunne håndtere den elevgruppe, som går på eud 8/9 (dvs. lidt yngre elever med lav motivation). Dette er især vigtigt, hvis faglæreren varetager undervisningen alene – dvs. uden deltagelse af enten folkeskolelærer eller pædagog fra folkeskolen.

Valgfagene tilrettelægges med udgangspunkt i elevernes interesser og skolernes udbud

Kommunen og erhvervsskolerne beslutter i fællesskab, hvilke valgfag der skal udbydes til elever på erhvervsuddannelserne. Folkeskolelærerne indgår også i drøftelserne om, hvilke fag eleverne skal have, men det er erhvervsskolen, der tager den endelige beslutning.

Interview med repræsentanter fra erhvervsskolen viser, at valgfagene vælges med udgangspunkt i følgende to hensyn:

- At tilbyde fag af en vis bredde og variation
- Erhvervsskolens udbud og kapacitet (herunder hvor der er ledige lærerressourcer).

Erfaringsopsamlingen viser, at kommunerne i første skoleår havde meget fokus på at introducere eleverne til mange forskellige områder i forbindelse med valgfagene (fx sosu, teknik, gastronomi og handel), mens der i andet skoleår var mere fokus på de tekniske værkstedsfag (fx byggeri, automa-

tik og teknik). Årsagen til dette er, ifølge erhvervsskolerepræsentanterne og de kommunale projektledere, at de i første skoleår erfarede, at størstedelen af eleverne ikke fandt sosu og det merkantile område interessant. Særligt forløb på handelsskolen var ikke nogen succes, da eleverne oplevede, at det var for teoretisk og for lidt praktisk. Der var også varierende succes med sosu, som ligeledes blev oplevet som meget teoretisk.

Folkeskolelærernes vurdering er, at størstedelen af eleverne er tilfredse med det tillagte fokus på de tekniske uddannelser. De er dog opmærksomme på, at nogle elever – særligt pigerne – i mindre grad motiveres af disse fag. Folkeskolelærerne gør sig derfor forskellige tanker om, hvorvidt det er muligt fremover at inkludere sosu-faget, syning eller lignende i valgfagene på en måde, som på den ene side kan tilfredsstille de elever, som har interesse for disse områder, og på den anden side undgår, at den øvrige elevgruppe mister motivationen.

5.3.3 Praktikforløb

Eleverne kan som led i eud 8/9 indgå i korte praktikforløb. Erfaringsopsamlingen viser, at eleverne er selv ansvarlige for at skaffe praktikaftaler med hjælp fra deres folkeskolelærere. De foreløbige erfaringer er, at det er forholdsvist let for eleverne at finde praktikpladser, men at det ikke altid lykkes at finde en praktikplads. De kvalitative interview med elever og folkeskolelærere viser, at praktikforløbene oftest findes gennem elevens eller folkeskolelæreres netværk.

Interview med projektledere og folkeskolelærere viser, at praktikforløbene tilrettelægges meget forskelligt på tværs af kommunerne. Der er både eksempler på obligatoriske praktikforløb 1-3 gange om året og individuelle praktikforløb tilrettelagt efter aftale med eleven. Varigheden på praktikforløbene kan ligeledes variere meget på tværs af kommuner og på tværs af elever. I én kommune fortæller projektlederen fx, at praktikforløbene kan variere fra én til fire uger. Der er ligeledes eksempler på, at praktikforløbene er spredt ud, så eleverne fx er i deres praktikvirksomhed to eftermiddage eller én hel dag om ugen. I nogle kommuner er praktikforløb ikke obligatoriske, men tilbydes elever med et særligt behov. Det kan ifølge projektlederen være elever, som har særlige udfordringer ift. deres motivation.

Praktikforløbene tager, ifølge de interviewede folkeskolelærere, udgangspunkt i den enkelte elevs interesser og ønsker – dog inden for mulighedens grænser. Det påpeges dog blandt folkeskolelærerne, at det kan være tidskrævende for lærerne at assistere eleverne i at finde og arrangere praktikforløbene. I nogle tilfælde har det derfor ikke været muligt at finde praktikforløb til alle elever, og andre greb er blevet taget i brug (fx forløb på erhvervsskolen, praktik på egen skole eller hjemmeopgaver).

Det er folkeskolelærernes og pædagogernes vurdering, at elevernes generelt profiterer af at være ude i praktik. De vurderer blandt andet, at det bidrager til elevernes motivation, og at det i enkelte tilfælde har været givende for eleven at have en fast voksenkontakt i form af deres praktikmester. Derudover er der eksempler på, at praktikforløbene medvirker til at give eleverne nogle succesoplevelser, som de ikke nødvendigvis får i skoleregion. Folkeskolelærerne fortæller desuden, at eleverne giver også udtryk for, at praktikken giver dem et form for pusterum fra skolen.

Blandt de interviewede elever er der flere gode erfaringer med praktikforløbene. Erfaringerne er blandt andet, at det giver eleverne mulighed for at afprøve specifikke brancher, som de har interesse for. Praktikforløbene har også i enkelte tilfælde medvirket til, at eleven har fået lovning på læreplads i praktikvirksomheden.

Appendiks A – Litteraturliste

Børne- og Undervisningsministeriet. (2020). *Bilag 1 – Rammer for anden ansøgningsrunde om deltagelse i rammeforsøg med udskolingslinje eud 8/9*. Lokaliseret d. 22.08.2022 på [file:///C:/Users/B059571/Downloads/202019-Bilag-1--Rammer-for-anden-ansogingsrunde-om-for-soeg-med-udskolingslinje-eud%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/B059571/Downloads/202019-Bilag-1--Rammer-for-anden-ansogingsrunde-om-for-soeg-med-udskolingslinje-eud%20(3).pdf).

Børne- og Undervisningsministeriet. (2020). *Bekendtgørelse om lukning af dagtilbud, skoler, institutioner m.v. og om nødpasning i forbindelse med håndtering af Coronavirussygdom 2019 (COVID-19)*. (BEK nr. 217 af 17. 3.2020). Lokaliseret 29. april 2021 på <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2020/217>.

Uddannelsesstatistik (2022a). *Fag og discipliner*. Lokaliseret d. 22.08.2022 på <https://uddannelsesstatistik.dk/Pages/Reports/1607.aspx>.

Uddannelsesstatistik (2022b). *Elevfravær – kommune, klassetrin*. Lokaliseret d. 22.08.2022 på <https://uddannelsesstatistik.dk/Pages/Reports/1605.aspx>.

Appendiks B – Metode og datagrundlag

Erfaringsopsamlingen bygger på en kombination af kvantitative og kvalitative datakilder, der indtager perspektiver fra en række forskellige aktører, herunder ledelse, folkeskolelærere, og elever. Overordnet består det metodiske design for den samlede erfaringsopsamling af en kombination af kvalitative og kvantitative elementer. De enkelte elementer beskrives nærmere i de følgende afsnit.

Kvalitative interview

Der er i perioden april-august 2022 gennemført interview med hhv. de kommunale projektledere, elever, folkeskolelærere og repræsentanter fra erhvervsskolerne.

Kvalitative interview med kommunal projektleder

Der er gennemført to interviews med projektlederen fra hver af de tre deltagende kommuner.

Første interview er gennemført i april/maj 2022 og har til formål at gøre status på forsøgets forankring, tilrettelæggelse, deltagere og foreløbige resultater. Andet interview er gennemført i medio august og har til formål at give opdateret viden projektets resultater samt give EVA mulighed for at få uddybet pointer fra de kommunerapporter, som kommunerne indsendte senest 15. august.

Kvalitative interview med elever

Der er gennemført kvalitative interview med i alt 12 elever på tværs af de tre kommuner. Alle interview er gennemført som enkelt-interview og har hver haft en varighed på ca. 30 min.

Formålet med elevinterviewene er at få viden om, hvordan eleverne oplever, at undervisningen på eud 8/9 har betydning for deres motivation, trivsel, uddannelsesparathed og læring, sammenlignet med da de gik i en almindelig 7. eller 8. klasse.

Elever til interviews er rekrutteret igennem deres folkeskolelærere, som er blevet bedt om at udvælge en blandet gruppe elever. Der er udsendt et informationsbrev til eleverne og deres forældre forud for interviewene, som informerede om undersøgelsens formål og databehandling. Forældre og elever har på den baggrund haft mulighed for at frasige sig deltagelse.

Tabel B.1 herunder viser, hvordan de 12 elevinterview fordeler sig ift. køn, klassetrin og kommune.

TABEL B.1

Fordeling af elevinterview ift. køn, klassetrin og kommune

	Fordeling
Kønsfordeling	• 10 drenge • 2 piger
Fordeling på klassetrin	• 4 går i 8. klasse • 8 går i 9. klasse
Fordeling på kommune	• 4 Odsherred • 4 Tønder • 4 Vesthimmerland

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut, 2022.

Note: I alt 12 elever er interviewet til undersøgelsen.

I forhold til de gennemførte interview bør man være opmærksom på tre forbehold:

- Vi har kun snakket med to piger på tværs af de tre kommuner. Dette skyldes blandt andet, at piger generelt udgør en lille andel af elevgruppen, og at de ikke alle har ønsket at deltage i undersøgelsen. Dette betyder, at selvom pigerne er repræsenteret i undersøgelsen, er der en risiko for, at vi ikke har fået alle perspektiver med ift. at være pige i eud 8/9.
- Der er en risiko for, at lærerne har udpeget de stærke elever eller elever med gode erfaringer til at deltage i interviewene. Eksempelvis indgår der en overvægt af elever, der har planer om at fortsætte på en erhvervsuddannelse efter endt folkeskole.
- I en kommune er der kun gennemført interview med lærere og elever fra den ene af de to skoler. Selvom den overordnede tilrettelæggelse er den samme, kan der forekomme forskellige forhold på den anden skole, som vi ikke har blik for i erfaringsopsamlingen.

Kvalitative interview med lærere

Der er gennemført gruppeinterview med folkeskolelærere (og pædagoger), der underviser i eud 8/9-klasserne på de deltagende skoler. Interviewene er gennemført i forbindelse med besøgene på skolerne i forlængelse af elevinterviewene.

I alt 3 folkeskolelærere og én pædagog. Derudover blev der gennemført en enkeltinterview med en faglærer fra én af kommunerne.

Formålet med interviewene var at få viden om undervisningens tilrettelæggelse, lærernes/pædagogernes overvejelser og erfaringer ift. pædagogik og didaktik samt deres vurdering af elevernes udbytte ift. øget motivation, læring, uddannelsesparathed og trivsel.

Kvalitative interview med repræsentant fra erhvervsskolen

Der er gennemført tre telefoninterview med repræsentanter fra de erhvervsskoler, som indgår i samarbejde med grundskolerne omkring eud 8/9. Interviewene havde fokus på organisering og tilrettelæggelse af forløbene samt erhvervsskolernes perspektiv på samarbejdet mellem erhvervsskole og grundskole.

Elevdata

Kommunerne er blevet bedt om at indsende informationer om de deltagende elever med henblik på at gøre status ift. antallet af elever samt:

- Elevernes køn
- Dato for elevens opstart i eud 8/9
- Elevernes overgang til 9. klasse og gennemførsel
- Elevernes fravær i 7., 8. og 9. klasse
- Elevernes standpunktskarakterer i dansk, matematik, engelsk og fysik/kemi
- Elevernes karakterer ved folkeskolens afgangseksamen i dansk og matematik
- Elevernes planer for videre uddannelse efter afsluttet 9. klasse.

Disse elevdata bruges til at give et konkret overblik over forsøgets udbredelse og virkning lokalt såvel som på tværs af de tre forsøg.

Kommunerne fik tilsendt et registreringsark i Excel, som de blev bedt om at udfylde med hjælp fra de involverede skoler. Der er særligt fire forhold ved de indrapporterede elevdata, som er vigtige at være opmærksom på:

- Skolerne har ikke altid adgang til elevernes standpunktskarakterer og fravær fra tidligere år-gange, hvis de er skiftet fra en anden skole.
- Der indgår kun afsluttende eksamensresultater fra elever, som afsluttede 9. klasse i 2021 og 2022.
- Skolerne har angivet karakterer forskelligt. Nogle har angivet karakterer fra alle delprøver, nogle har angivet en mundtlig og en skriftlig karakter, mens nogle har angivet ét samlet karaktersnit for faget. På grund af disse variationer er elevernes karaktergennemsnit i denne rapport beregnet som et simpelt gennemsnit – dvs. ikke vægtet ift. de forskellige delprøver, som ellers er almindelig praksis ved beregning af karaktergennemsnittet i folkeskolen.
- Der er eksempler på manglende karakterer i skolernes indrapporteringer – fx på grund af udeblivelse eller sygdom fra elevens side. I tilfælde af udeblivelse er der regnet med en karakter på -3. I tilfælde af sygdom i en enkelt delprøve er elevens karaktergennemsnit beregnet uden denne. I tilfælde af sygdom i alle delprøver er der ikke beregnet et karaktergennemsnit for denne elev.

Dokumentanalyse

Projektdokumenter såsom ansøgninger, godkendelsesbreve, kommunerapporter mv. indgår som supplerende datakilde i erfaringsopsamlingen ift. forsøgenes tilrettelæggelse, udvikling og resultater.

Appendiks C – Rammer for eud 8/9

Rammer for anden ansøgningsrunde om deltagelse i rammeforsøg med udskolingslinje eud 8/9

Rammeforsøget iværksættes som led i den politiske aftale af 22. november 2018 Fra folkeskole til faglært – erhvervsuddannelser til fremtiden.

Rammeforsøget afprøver en ordning efter folkeskolelovens § 9, stk. 4, der indebærer et udskolingsforløb i 8. og 9. klasse, hvor der undervises i en reduceret fagrække, som omfatter fagene dansk, matematik, engelsk og fysik/kemi i folkeskolen. Derudover modtager eleverne undervisning i praksisorienterede valgfag på en erhvervsskole.

Med vedtagelsen af lovforslag nr. L 199 af 13. marts 2019 er der, jf. folkeskolelovens § 22, stk. 8 og 9, blevet mulighed for, at erhvervsskolerne kan udbyde valgfag for elever i 7.-9. klasse på erhvervsskolerne med erhvervsskolens lærere som undervisere. Det er derfor en grundbetingelse i forsøget, at kommunalbestyrelsen indgår en overenskomst med en erhvervsskole om valgfagsundervisningen inden for rammerne af folkeskolelovens § 22, stk. 8 og 9. Eleverne skal herunder undervises af lærere fra erhvervsskolen i de praksisorienterede valgfag 1.

Nærmere rammer for forsøget:

- Målgruppen for forsøget er unge med særligt behov, der er i risiko for ikke at påbegynde eller gennemføre en ungdomsuddannelse, fx praktisk orienterede elever, som mangler motivation i undervisningen, jf. folkeskolelovens 9, stk. 4.
- Formålet med forsøget er at imødekomme de unges forskellige forudsætninger og motivation og afprøve, om en organisering af undervisningen, der mere målrettet sigter mod at forankre eleverne i en erhvervsuddannelse, får eleverne til at gennemføre folkeskolen og søge optagelse på en erhvervsuddannelse efter 9. klasse.
- Når undervisningspligten opfyldes efter folkeskolelovens § 9, stk. 4, er udgangspunktet, at eleven har folkeskolens fulde fagrække. I rammeforsøget er det fastlagt på forhånd, at det alene er den reducerede fagrække, dansk, matematik, engelsk og fysik/kemi, der undervises i. Det skal derfor på forhånd være vurderet og accepteret med inddragelse af den kommunale ungeindsats, forældre og elev, at tilbuddet alene indeholder undervisning i de nævnte fag i folkeskolen og i praksisorienterede valgfag på erhvervsskolen, og at dette er vurderet at være det bedste tilbud for eleven. Der skal altid være tale om et frivilligt tilbud for eleven. Optagelse sker derfor alene efter aftale med forældre og elev.
- Reduceringen af fagrækken skal give plads til undervisning i de praksisorienterede valgfag, der orienterer sig mod erhvervsuddannelserne. Disse fag skal derfor udgøre et væsentligt større tidsmæssigt omfang end forudsat i de vejledende timetal for valgfagene svarende til fx to dage om

ugen. Forsøget kan således tilrettelægges, så undervisningen veksler mellem, at eleverne tre dage om ugen bliver undervist i folkeskolen i den reducerede fagrække og to dage om ugen i praksisorienterede valgfag på erhvervsskolen.

- Der kan indgå øvrige elementer af undervisning i medfør af folkeskolelovens § 9, stk. 4, (introduktionskurser, brobygning, virksomhedsbesøg mv.), så længe hovedvægten af undervisningen er på de fire fag i den reducerede fagrække og valgfagene på erhvervsskolen.
- Kravet om, at der skal være understøttende undervisning, jf. folkeskolelovens § 16 a, er generelt fraveget i forsøget, således at valgfagsundervisningen på erhvervsskolen kan erstatte hele den understøttende undervisning, hvis det lokalt findes hensigtsmæssigt.
- Eleverne vil i forsøget blive undervist i en klasse/hold rettet mod eud 8/9. Eleven kan til enhver tid vælge at komme tilbage til den almindelige undervisning. Da der i forsøget vil mangle en del af fagrækken, vil det betyde, at en elev, der vælger om, i fornødent omfang skal have supplerende undervisning eller anden faglig støtte, jf. folkeskolelovens § 5, stk. 5.
- Den på forhånd begrænsede fagrække i rammeforsøget indebærer, at eleven ikke aflægger alle 9.-klasseprøver og evt. prøven i det obligatoriske praktiske/musiske valgfag efter 8. klasse. Det har den betydning, at eleven ikke umiddelbart kan opfylde kravet om at have bestået folkeskolens afgangseksamen for at få direkte adgang til ungdomsuddannelse. En elev, der er uddannelsesparat, vil kunne opfylde adgangskravene til eud ved en samtale på erhvervsskolen suppleret med en centralt stillet prøve. Den centralt stillede prøve udelades, hvis eleven har opnået mindst 2 ved 9.-klasseprøverne i dansk og matematik. Elever, der tilbydes ordningen i rammeforsøget, skal derfor informeres om konsekvenserne for deres muligheder for at blive optaget på en ungdomsuddannelse.
- Den erhvervsrettede eud 8/9 kan etableres på én eller flere af kommunens folkeskoler. Elever inden for målgruppen af folkeskolelovens § 9, stk. 4, kan fra alle kommunens 7. klasser få tilbud om linjen. Ved en sådan organisering vil pågældende skole være elevens distriktsskole. Forsøget indebærer derfor en generel fravigelse af folkeskolelovens § 36, stk. 2, om distriktsskoler.
- Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at linjen er åben for elever fra andre kommuner, hvilket i givet fald sker efter reglerne om frit valg. Pladserne tilbydes efter objektive kriterier, hvis der er flere ansøgere end pladser på et spor.

Folkeskolelovens regler skal i øvrigt overholdes, medmindre der konkret gives tilladelse til andre fravigelser, jf. folkeskolelovens § 55, stk. 1. 2.

Evaluering

De deltagende kommuner forpligtes til at deltage i en fælles evaluering af forsøget. Deltagende kommuner og skoler vil være forpligtede til at deltage i de dataindsamlinger og øvrige aktiviteter, som er nødvendige for at etablere et godt grundlag for evalueringen. Det er endnu ikke fastlagt, hvilke indsamlingsaktiviteter der vil skulle finde sted, og hvornår det præcist vil ske.

Orientering om særskilte ansøgningsrunder om tilskud fra puljen

Til at understøtte rammeforsøget er der årligt afsat 4 mio. kr. i perioden 2020-2022. Heraf afsættes 0,5 mio. kr. til evaluering af forsøget. Det er alene de kommuner, der bliver godkendt til at deltage i rammeforsøget, herunder godkendelser fra første ansøgningsrunde, der efterfølgende vil kunne søge om tilskud til dækning af udgifter til undervisning på erhvervsskolen.

Puljen for skoleåret 2020/21 vil blive meldt ud i forlængelse af godkendelse af ansøgninger i anden ansøgningsrunde om deltagelse i rammeforsøget. Puljemidlerne i 2021-2022 vil blive meldt ud i selvstændige ansøgningsrunder i hvert af årene, forudsat at midler til formålet opretholdes på de årlige finanslove.

Alle ansøgninger om midler fra puljen, som opfylder betingelserne for tilskud, forventes imødekommet helt eller delvist. Hvis det samlede ansøgte beløb i de enkelte år overstiger den udmeldte økonomiske ramme for puljen, fordeles puljen forholdsmæssigt. Kriterier for vurdering af ansøgninger samt fordeling af tilskud mellem de ansøgende kommuner vil fremgå af de årlige puljeudmeldinger.

Det vil være en betingelse for tilskud til dækning af udgifter til gennemførelse af undervisning på en erhvervsskole, at undervisningen gennemføres på baggrund af en overenskomst mellem kommunalbestyrelsen og erhvervsskolen om undervisning på erhvervsskolen, jf. folkeskolelovens § 22, stk. 8 og 9.

Kilde: Børne – og Undervisningsministeriet (2020): *Bilag 1 – Rammer for anden ansøgningsrunde om deltagelse i rammeforsøg med udskolingslinje eud 8/9.*

Rammeforsøg med udskolingslinjer eud 8/9

© 2022 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form på: www.eva.dk

Foto: Colourbox

ISBN (www) 978-87-7182-638-8

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gør uddannelse og dagtilbud bedre. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

T 3555 0101
E eva@eva.dk
H www.eva.dk